

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan zjutraj, izvemši ponedeljke.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.

Upravišтво: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisemeni vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem čel. uradu št. 13.633.

Kmetijski dolгови.

Na drugem mestu priobčujemo o kmetijskih dolgovih vsebinsko kondenziran, zanimiv in nad vse aktualen članek, ki zasluži, da se z njegovimi podatki bavimo tudi na tem mestu.

Zalostno sliko propadanja kmetijskega gospodarstva nam nudi omenjeni članek. V prvi povojni dobi skoraj dolga prosta posestva postajajo zopet zadolžena in resna nevarnost je, da bodo kmetijska posestva v kratkem tako zadolžena, kakor so bila pred vojno. Vsaj tasejo številke kmetijskih dolgov naravnost strahotno.

Leta 1919 znašajo kmetijski dolгови samo 4.705.000 D, leta 1920 že preko 10 milijonov, leta 1921 že preko 20, leta 1922 že preko 50 in za leto 1923 se pričakuje že prekoračenje 80 milijonov dinarjev. Zadolžitev kmetijskega stanu se torej stopnjuje stalno in v vedno večji meri. Kaj pomenijo zadolžena kmetijska posestva za napredek naroda, pa vemo vsi.

Zadolžen kmet ne more napredovati niti kulturno, niti gospodarsko in niti politično. Naš nacionalni preporod je šel vzporedno z gospodarsko osamosvojitvijo kmeta, z njegovo osvoboditvijo iz fevdalnih razmer, današnje politično propadanje pa gre enako paralelno z zadolževanjem kmetijskih dolgov.

Kmetijski dolгови so zato problem vsega naroda in dolžnost vsake stranke je, da posveti temu problemu vso svojo pažnjo.

Statistika kmetijskih dolgov pa nas nadalje odločno opominja, da je vsa naša politika postavljena na glavo, če ne sloni na gospodarski podlagi. V času, kadar propadajo najvažnejše gospodarske celice našega naroda, v takih časih ni mesta za luksurične državnopravne in politično-teoretske boje. V takih časih mora veljati vse stremenje naroda edinole ozdravljenju gospodarskih razmer, ker samo gospodarsko močan narod je sposoben za konkurenčno borbo.

Pri nas pa se vse to pozablja in skoraj bomo padli celo na to stopnjo, da se bo tudi pri nas vršil volilni boj v znamenju konfuzne Radičeve mirovne republike. Kakor pa je že pri naših demagoških razmerah navada, tako opažamo tudi sedaj, da smatra večina naših aktivnih politikov za političen greh, če ne bi samo narodu laskali, temveč ga tudi opominjali na njegove dolžnosti, pa čeprav bi pri tem trpela njihova popularnost.

In brez vseh olepšav je treba povedati, da je edin izhod iz sedanjih gospodarskih težav v pomnožitvi dela in zmanjšanju zapravljanja. Med vojno nastale razvade in pretirane zahteve se morajo nehati, ali pa bodo peli bobni, kakor nekdanj. Tu ne pomagajo nobene lamentacije in nobena izgovaranja. Štedenje mora povsodi stopiti na prvo mesto in obratni kapital naroda je treba pomnožiti. To tem bolj, ker je za naš narod odpadla tako Amerika, ko Vestfalija in ker se nismo našli nadomestne dežele, kamor bi lahko pošiljali svoje izdeljence. Pasivnost Slovence ni namreč nobena fraza in šele skupen in silen napor vsega naroda more s pametno provedeno industrializacijo pretvoriti Slovenijo v aktivno deželo. Ta industrializacija pa bo narodna samo tedaj, če bo izvedena z domačim kapitalom, ki pa je ustvarljiv le potem štednje.

Kmetijski dolгови so problem naše sedanjice politike in obenem najbolj žalostno izpričevalo za naše stranke, zlasti uničujoče pa za stranko, ki se ponasa, da je za njo ves slovenski narod. Vso politično moč slovenskega naroda ima od prevrata dalje ta stranka v svojih rokah, kljub temu pa ni storila SLS ničesar, da bi rešila kmetijsko gospodarstvo pred zadolževanjem. Samo o avtonomiji se je glasila njena večna pesem, kakor da bi mogla avtonomija zadolženih kmetov sploh obstajati. Problem slovenske avtonomije je v gospodarski sili slovenskega naroda in če propada slovenska kmetija, potem nelega volivna tudi slovenska avtonomija! Vprašanje avtonomije je šele v zadnji vrsti politično vprašanje. Samo nelega volivna špekulacija SLS je mogla to gospodarsko vprašanje pretvoriti v bojno vprašanje med Ljubljano in Beogradom.

Situacija se razčisti ta teden.

Beograd, 28. aprila. (B) Politična situacija je bila za Velikonočne praznike v znamenju popolnega zastoja. Bilo je le nekaj konferenc med različnimi politiki in zborovanj. Težišče položaja tvori tekoči teden, ker se ima odločiti, ali dobi g. Pašić dne 2. maja od krone mandat za sestavo nove volilne vlade, ali pa se razpusti zbornica šele kasneje. Vsi politični krogi pričakujejo novega boja med nacionalnim in opozicijskim blokom. Vsa pozornost je sedaj obrnjena na akcijo vlade in na odločitev krone, pa tudi na to, kar se godi na Dunaju pri Radiću, ker se pripisuje velika važnost konferencam, ki jih imajo zastopniki HRSS s svojim šefom na Dunaju.

Sprememba Radičevega programa?

Beograd, 28. aprila. (Z) Sinoči se je po Beogradu kolportirala vest, da se je Radić izjavil za spremembo sedanjega programa svoje stranke. Dr. Korošec je na vprašanje v tej stvari izjavil, da ne verujejo v to izjavo. Mi kot prijatelji Radičevi nismo od njega zahtevali nobenih izjav, drugi pa nimajo niti pravice niti razloga, da kaj takega zahtevajo. Dr. Krnjević je na enako vprašanje odgovoril: da se sestanejo 1. maja v Zagrebu, kjer bodo redigirali svoj program za narod, v katerem bo vse povedano.

Dunaj, 28. aprila. (Z) »Die Stunde« javlja, da se je zadnje dneve na Dunaju vršila konferenca HRSS, katere

Ako prinesejo ta posvetovanja kot uspeh demanti Radića vsega onega, kar je izjavil, potem obstoja upanje, da bo imel opozicijski blok nekaj uspeha, sicer bo moral zaznamovati fiasko.

Beograd, 28. aprila. (B) Davi je dospel semkaj iz Zagreba tajnik hrvatske republikanske seljačke stranke dr. Krnjević, ki se je kmalu po prihodu setal z dr. Korošcem in Davidovičem. Dr. Krnjević ju je obvestil o delovanju HRSS na Dunaju in o dogodkih v Zagrebu, dr. Korošec in Davidović pa sta mu razložila, kako stoji stvar v Beogradu. Nocoj je dr. Krnjević odpotoval v Zagreb.

se je udeležilo tudi 10 poslancev. Predsedoval je Radić. Razpravljalo se je o notranje-političnih vprašanjih Jugoslavije. Izdelan je bil teški manifesta, ki se 1. maja proglasi hrvatskemu narodu.

Poslanci so prinesli iz Beograda vest, da je jugoslovenska vlada napravila pri avstrijskem poslaniku demaršo, s katero zahteva Radičev izgon zaradi njegove namere, da bi se vršil na Dunaju zbor narodnih manjšin, ali pa, da se Radić v bodoče vzdrži vsega političnega delovanja. Avstrijska vlada je svetovala Radiću, naj odpotuje. Radić pa ne bo odpotoval, ampak bo čakal na naredbo avstrijske vlade o izgonu.

Razbit kongres Nemcev v Novem Vrbsu.

Beograd, 28. aprila. (B) Včeraj je imela nemška stranka velik kongres v Novem Vrbsu pri Novem Sadu. Ob 9. uri dopoldne se je sestel glavni odbor nemške stranke z delegati iz vse države. Prisotni so bili tudi nemški poslanci. Po prečitanih poročilih o delovanju stranke itd. je bila sprejeta resolucija, s katero se odobrava dosedanje držanje nemškega poslanskega kluba. Stranka ostane pri svojem programu ter bo pobijala vsako vlado, ki bo nasprotovala nemškemu kulturnim, gospodarskim in narodnim potrebam. Resolucija omenja tudi gospodarske, finančne in kulturne zahteve Nemcev v Jugoslaviji, posebno pa, da se prekliče odredba o razpustu Kulturbunda. Z zborovanja je bila poslana kralju pozdravna brzojavka, v kateri se izraža lojalnost in udanost dinastiji in monarhiji.

Popoldne ob 3. uri se je pričel na glavnem trgu shod nemške stranke, katerega se je udeležilo okoli 4000 oseb. Na shod so prišli vsi nemški poslanci, pa tudi mnogo pristašev radikalne in demokratske stranke. Zborovanje je otvoril dr. Kremlich in pozdravil navzoče. Med njegovim govorom so se začeli v bližini zbirati srnaovci, ki so prišli v svojem kroju in oboroženi s palicami, baje tudi s puškami, revolverji in bajonetji. Začeli so protestirati, da se vrši shod na ta način. Ko je začel govoriti poslanec dr. Moser o delovanju nemškega kluba, je nastal velik

hrup in prerekanje z obeh strani, ki se je kmalu razvilo v ljut pretep, ker so srnaovci navalili na zborovalce in jih začeli tepsti s palicami. Uspelo jim je, da so se prebili do velike tribune, na kateri so se nahajali voditelji nemške stranke, poslanci, delegati in drugi ugledni Nemci. Srnaovci so pozvali zborovalce, naj se razidejo, ker žalijo njihovo čut in so vpili »Živela Velika Srbija!« Nemci so odgovarjali s protiklici, kar je imelo za posledico, da se je pretvoril pretep v pravo bitko. Srnaovci so začeli streljati v množico. Dr. Kraft je poklical na pomoč orožnike. Izjavili so mu, da imajo na razpolago samo štiri orožnike in ne more oblastvo storiti ničesar. Pretepanje je postalo splošno in ponovno so bili oddani streli. Bilo je ranjenih precej oseb, med njimi tri težko; od teh je ena kasneje umrla za zadobljenimi ranami. Končno je le nastopilo orožništvo, ki je razgnalo metež. Poslanec dr. Kraft je naznanil, da mora shod zaključiti, nakar so se zborovalci in srnaovci polagoma razšli.

Po shodu je imel glavni odbor nemške stranke sejo, s katere je odposlal brzojavko notranjemu ministru dr. Sršiću, protestirajoč proti postopanju srnaovcev in orožništva. Dr. Sršić je odredil na temelju brzojavke vse potrebno. Osebo ni mogel ničesar ukreniti, ker se je danes odpeljal s Pašićem v Bijelino.

Pašić odpotoval v Bijelino.

Beograd, 28. aprila. (B) Ministrski svet je imel dopoldne sejo, na kateri so poedini ministri poročali o agitaciji med prebivalstvom. Odredile so se nove skupine, ki naj vrše agitacijo.

Proti večeru je odpotoval predsednik vlade Pašić s posebnim parnikom po Savi v Bijelino na veliko radikalno zborovanje, kjer bo govoril. G. Pašića

Sledeča je slika našega narodnega gospodarstva. Kmetijski dolgov rastejo, brezposelnost raste, industrija je v krizi, političen boj pa naravnost na višku demagoške razuzdanosti. Kam vodi to stanje, vemo vsi. Vprašanje pa je, če bomo tudi tako krepki, da se iztrgamo iz poševne poti navzdol in da stopimo na neizhopen pot navzgor. Statistika kmetijskih dolgov kaže jasno zadnjo postajo poti navzdol, naj bi pogled na njo dal vsem silo in voljo za pot navzgor!

Priprave za cerkveni koncil.

Rim, 28. aprila. (T) Agenzia Volta poroča, da se vrše v Vatikanu pod vodstvom kardinala Sbarrettija priprave za cerkveni koncil, ki se ima vršiti 1. 1925. Ta zbor bo nadaljeval delo cerkvenega zbora vatikanskega iz leta 1869, ki je bil prekinjen leta 1870. Cerkevne zbora se bo udeležilo okoli 2000 škofov.

Posvetovanja glede zvedeniškega poročila.

Pariz, 28. aprila. (Havas.) Ministrski predsednik Poincaré je imel z belgijskim ministrskim predsednikom Theunisom in z belgijskim zunanjim ministrom Hymansom razgovor, ki je trajal vse dopoldne. Theunis je po konferenci izjavil, da so imeli s Poincarejem samo privaten razgovor.

Pariz, 28. aprila. (Wolff) Posvetovanja belgijskih in francoskih ministrov glede poročila izvedencev, ki spadajo v kompetenco vlad, so se ob 5. uri

popoldne končala. Te razgovore hočejo nadaljevati, da pridejo čimprej mogoče v sporazumu z drugimi zavezniki državam do splošne ureditve.

Pariz, 28. aprila. (K) »Petit Parisien« objavlja razgovor z Mussolinijem, ki je označil poročilo izvedencev kot važen korak v pripravi za rešitev reparacijskega problema in s tem združenih vprašanj. Že takoj po zasedbi Poruhirja je Mussolini zavzemal stališče, ki ga zastopa poročilo izvedencev.

Avdijence.

PASIĆ PRI KRALJU.

Beograd, 28. aprila. (B) Predsednik vlade Pašić je bil popoldne pred svojim odhodom v Bijelino na dvoru, kjer ga je sprejel kralj v avdijenci, ki je trajala eno uro. Radikali smatrajo, da je avdijenca v zvezi s krizo in da bo g. Pašić dobil mandat za volilno vlado. Opozicija pa trdi, da se ni o tem na dvoru nič govorilo. Uradno se doznava, da je šel g. Pašić h kroni v uradnem svetu in da je poročal kralju o tekočih poslih in da ga je obvestil o tem, da se odpelje danes v Bijelino na radikalni zbor in da se v kratkem povrne v Beograd.

PRI BIČEVIĆ PRI KRALJU.

Beograd, 28. aprila. (Z) Včeraj popoldne je bil sprejet v avdijenci pri kralju minister prosvete Svetozar Pribičević.

Kongres socijalistov v Beogradu.

Beograd, 28. aprila. (B) Včeraj dopoldne se je otvoril v Beogradu v bivšem komunističnem domu prvi kongres Glavne delavske sindikalne zveze socijalistične stranke Jugoslavije. Kongres je otvoril Dragiša Lapčević. Po delegatih so bile zastopane vse pokrajine države in drugi zastopniki druge (amsterdamske) internacionalne. Glavni tajnik internacionalne, Nemec Sassenbach je pozdravil kongres in govoril o drugi in tretji internacionali, nakar je razlagal delovanje druge internacionalne, o razkolu proletarske fronte in napadal boljševike. Končno je pozval delavce, naj se vsi strnejo v amsterdamsko internacionalno. — Govorili so tudi belgijski delegat Mertens, češkoslovaški socijalist Tajerle, Madž. Gaal, Bolgar Gligor Danev, tajnik in posl. kot zastopnik Jugoslavije so nastopili g. Belić in drugi. Dr. Živko Topalović je pozdravil najprej delegate v nemščini, potem pa govoril v srbsčini. Govoril je proti boljševikom, ki jih je nazival kozmopolitične razbojnike.

Danes dopoldne se je kongres nadaljeval. Dosegel se je popoln sporazum glede organizacij, ki ostanejo v glavnem neizpremenjene. Glavna delavska zveza pa naj bo v Beogradu, njej podrejene pa naj bodo pokrajinske zveze v Ljubljani, Zagrebu, Novem Sadu, Sarajevu in Skoplju. Sprejeta je bila resolucija o začasni ureditvi države s stališča delavskega razreda v gospodarskem in finančnem pogledu, upoštevajoč razvoj industrije, kakor tudi splošna bremena delavstva. — Izvoljen je bil tudi nov širši odbor, v katerem so zastopane vse pokrajine Jugoslavije. Kongres je sklenil, da se zbiraio doneski za ustanovitev delavskega doma v Zagrebu, ki naj se imenuje »Bukšegov dom«. Ostali predlogi so odpadli.

Madžarski dolg.

Washington, 28. aprila. (K) Dogovor o fundiranju madžarskega dolga predvideva vrnitev vse vsote v 62 letih. Madžarska bo plačevala polletno obresti za dolg, ki bo vsakokrat še preostal. Prvih 10 let bo plačevala po 3 odstotke, kasneje pa po 3 in pol odstotka.

ITALIJANSKE VOJNE LADJE NA DONAVI.

Zemun, 28. aprila. (T) Semkaj sta pripluli po Donavi dve italijanski vojni ladji, in sicer topničarka »Giannina« in torpedovka št. 75.

Madžarsko-romunske pogodbe.

Budimpešta, 28. aprila. (Madžarski dopisni urad.) Pogajanja med Madžarsko in Rumunijo o ureditvi še nerešenih vprašanj so končana. Podpisanih je bilo 12 različnih dogovorov. Najvažnejša je trgovinska pogodba, ki daje medsebojno produktom iz uvoznega ozemlja obeh držav največje ugodnosti. Načelo največjih ugodnosti se bo uporabljalo tudi v medsebojnem železniškem prometu. Dogovor glede depozitov in hranilnih vlog predvideva valorizacijo, omogoča ureditev terjatev iz zastavnih pisem s pomočjo privatnih dogovorov in določa za slučaj različnosti mnenj razsodišča. V mirovni pogodbi Rumuniji priznana pravica, da sme na madžarskem ozemlju iskati material, ki je bil med vojno odpeljan in ta material zahtevati nazaj, je bila odkupljena z zneskom 640.000 zlatih lejev. Zneska pa Madžarska ne bo plačala v gotovini, ampak z dobavami železniških lokomotiv.

Sprememba v ital. vladi.

Rim, 28. aprila. (K) Poluradno poročajo, da vesti o temeljiti spremembi v italijanski vladi niso resnične. Verjetno pa je, da bo general Diaz iz osebnih razlogov zapustil vojno ministrstvo. Nadaljna vest govori že o njegovem odstopu.

Rim, 28. aprila. (Stefani.) General Antonio de Giorgio je bil imenovan za vojnega ministra na mesto generala Diaza, ki je iz zdravstvenih razlogov odstopil.

Škotska zahteva avtonomijo.

London, 28. aprila. (K) Včeraj so se v Glasgowu vršile manifestacije za neodvisnost Škotske. Zahtevali so neodvisen škotski parlament in pooblastilo za notranjopolitično zakonodajo. Škotski člani spodnje zbornice so bili pozvani, da predložijo zbornici zakonski načrt glede avtonomije Škotske.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 28. aprila. Napoved za 29. april. Spremenljivo.

Borzna poročila.

Beograjska in zagrebška borza sta bili danes zaradi pravoslavnih praznikov zaprti. Trst, 28. aprila. Devize: Zagreb 76.60—77.85, Pariz 144—145, London 97.90—98.15, New York 22.25—22.40, Dunaj 0.0315—0.03225. — Valute: Dinarji 27.70—28, avstrijske krone 0.0315—0.0320, dolarji 22.20—22.35, funti 97.75—98.

Curih, 28. aprila. Beograd 7.025, New York 563, London 24.72, Pariz 36.50, Milan 25.20, Praga 16.55, Budimpešta 0.0075, Bukarešta 2.95, Sofija 4.125, Dunaj 0.0075.

Dunaj, 28. aprila. Devize. Beograd 876—880, Berlin 16.50—16.80, Budimpešta 0.87—0.93, Bukarešta 366—368, London 311.100—312.100, Milan 3174—3186, New York 70.935—71.185, Pariz 4612—4628, Praga 2087—2097, Sofija 516—520, Curih 12.600—12.650. Valute. Dinarji 872—878, dolarji 70.460—70.860, bolgarski levi 509—517, nemške marke 15.60—16, funti 309.300—310.900, francoski franki 4585—4615, lire 3180—3200, romunski lei 361—365, švicarski franki 12.585—12.665, češkoslovaške krone 2070—2080, madžarske krone 0.82—0.88.

Praga, 28. aprila. Beograd 43.05, Dunaj 4.85, Berlin 7.89, Rim 156.25, avstrijske krone 4.82, lire 156.25, Budimpešta 4, Pariz 226.50, London 149.30, New York 34.10, Curih 696.25.

Berlin, 28. aprila. Beograd 5.28, Dunaj 5.98, Milan 18.75, Praga 12.46, Pariz 27.43, London 18.455, New York 4.19, Curih 746.1.

Rad. Peterlin-Petruska:

Iz spominov na Dragotina Ketteja.

(Ob 25 letnici njegove smrti.)

Ketteja sem spoznal jeseni 1893. leta, ko se je šel na mojeto stanovanje v Škarnetovi hiši dijaška »Zadruga«. Njen član je bil skoraj od samega njenega začetka tudi Kette, dokler ni odšel 1896. leta na gimnazijo v Novo mesto. Prihujbi se mi je takoj s svojim priprostim obnašanjem in s svojimi prijaznimi in odkritosrčnimi pogledi. Ne malo so mi bili tudi vseh njegovih veliki, moški brki in brada. Vsi, kar nas je bilo mlajših, smo imeli v Ketteja veliko zaupanje in čutili smo se takoj pri prvem spoznanju z njim čisto domače. Tudi Kette se je raje družil s priprostim tovariši, kakor pa s kakim domisljivim prenapetecem.

Po potresu 1895. leta sta se preselila s Cankarjem v Udmat, kjer sta najela nizko podstrešno stanovanje. Tu je Kette pridno študiral in pisal. Večkrat sem ga srečal na ulici s Cankarjem ali pa samega kako jo je s celo kopo knjig pod pazduho mahal proti Udmatu. Prav zadovoljnega se je tedaj počutil in vabil me je, naj ga vendar enkrat obiščem, da bom videl, kako imenitno da se s Cankarjem imata. Seveda sem to tudi z velikim veseljem storil pri prvi udobni priliki. Ko sem vstopil, sta se sedla vsak na svoji postelji in čitala, Cankar Scribetejev »Kozarec vode« v reklamki, Kette pa nekega angleškega pesnika v izvirniku, zdi se mi, da je bil Longfellow.

Veliko nismo govorili. Jaz sem bil sreden, da sem bil le z njima skupaj pod eno in isto streho in v eni in isti sobi. Ker tedaj je bil Cankar med študenti že slaven pesnik in pisatelj in tudi Ketteja sta že tiskala »Angelček« in »Vrtce«.

Potem je prišla tista nerodna dijaška stvar na dan: Po denunciaciji tovarišev se je izvedelo za avtorja pesmi-pamfleta na škola Missio in — Kette je moral zapustiti šolo in Ljubljano.

Na priporočilo pesnika I. Resmana, tedanjega načelnika zaloške železniške postaje in dobrega prijatelja ravnatelja-pisatelja dr. Detelje je bil Kette sprejet na novoškolsko gimnazijo, kjer je tudi dočrtil sedmi in osmi razred ter naredil maturu. In ti dve leti sta bili za Ketteja najlepši in najplodovitejši, ker tukaj je zložil svoje najlepše pesmi.

Tisto jesen kot Kette sem se preselil tudi jaz v Novo mesto. Kette je stanoval s Bojanom Drenikom onstran Krke v Zabji vasi, jaz pa v Narodnem domu pri lišniku. Kot stari znanci smo se čisto shajali in mahali smo jo enkrat v to, enkrat v ono stran lepe novomeške okolice. Če nisem jaz k njima prišel, prišla sta ona dva k meni. Zuna pri oknu se je pokazala Kettejeva roka in potrkala z dežnikom, ki ga je vedno nosil s seboj na okvir: Ala, pojdimol! In šli smo, največkrat trije, včasih še idrijski Zorž ali kdo drugi ven iz mesta: na Trško goro, na Hmelink, v Bršljin, Mačkovec ali proti Gorjancem. Med potjo je bil Kette včasih nenavaden razgiran in zabaven, poln šal in dovtipov in čas nam je potekel sam bogve kako hitro.

Tik ob Krki, nedaleč od Mačkoveca izvira topla studenec in polni precej široko kotanjo. In tja smo se hodili kopat v zgodnji pomlad in še v pozni jeseni. To je bil užitek za nas vse. Če je imel kdo kaj demurja, smo zavili med potom tudi v kakšno krmčo, toda ne za dolgo, ker največja zabava je bila za Ketteja, šetati se v prosti naravi. Le ob pustih večerih je rad za-

hajal v neko gostilno v Kandiji, kjer je igral na glasovirju svoje fantazije ali kakšno narodno melodijo.

V Novem mestu smo imeli tudi svojo »Zadrugo«. Shajali smo se na Kettejevem stanovanju in čitali in ocenjevali svoje proizvode. Tam nam je Kette prečital tudi prvi »Podgorški svetnik«, eno najlepših njegovih pesmi, ki je že takoj v sledeči številki »Ljubljanskega Zvona« izšla na prvem mestu. Tam nam je tudi prebral prvo poglavje romana, ki ga žal ni nadaljeval, iz katerega je pa velo zame toliko naravnih priproste lepote, kakor iz najlepše Gogoljeve povesti.

Dasi so ga vsi sošolci in tudi drugi znanci čitali in bili radi v njegovi družbi, vendar Kette te družbe nikdar ni iskal. Razen že omenjene tovarišje »Zadruganov« je rad zahajal samo še k tedanjemu osmošolcu Niko Zupančiču, ki je stanoval na Kapiteljnu, in nam večkrat prebiral svoje čedne prevode Horacijevih od, ki so Ketteju posebno ugajali.

Enkrat sva šla s Kettejem sama pod Gorjance. On je imel pri sebi prvi zvezek Strekljevih: Narodnih pesmi. Izmisli se je, da se medpotoma naučiva balado o lovcu. Kdo se je hitreje naučil na pamet in brez pomote? Seveda jo je znal on veliko prej kot jaz.

Nekega prostega popoldneva se je šel na griču nad njegovim stanovanjem. Ko sem stopil k njemu, je ravno prevajal Virgila. Prevod mu je tekel čudovito, lahko. Ko je končal kakih sto verzov, je naenkrat zaprl knjigo in jo veselo zavilaval visoko v zrak. Potem sva pa smeje se pobirala po vsem travniku razstresene liste.

Ko sem pozneje ležal v bolnici usmiljenih bratov v Kandiji, me je Kette pred svojim odhodom iz Novega mesta še enkrat obiskal, kar mi je neznano dobro delo.

Dve leti pozneje pa sem ga jaz obiskal. Ležal je na smrtni postelji v stari cukrarni, kjer mu je stregla študentovska mati Polonica z vso ljubezno. Kakor dve leti nato Murmu-Aleksandrovu. Iz časnikov sem zvedel o njegovi bolezni in šel sem ga obiskat iz Kamnika.

Cepprav se nisva že dolgo videla, me je takoj spoznal. V kotu pri oknu je ležal tako, da je videl po sobi in v vrata.

»Ali me še poznaš?«

Pokimal mi je smehljaje in stegnil v pozdrav svoje tenko roko.

Povedal mi je tilho in počasi, kako je živel pri vojakih v Trstu in kako se je prehladil na vajah v tržaški okolici. Držali so ga potem v bolnici toliko časa, dokler niso videli, da ne bo nič iz njega. Tedaj so ga odpustili. Prišel je se sem v Ljubljano k Poloni, dokler se ne popravi. Vse je dobro, le v tilniku ga nekaj silno peče kakor žerjavica.

Na stolu ob postelji je stala skleda z mizno vodo in vanjo sem namakal brisačo in jo lahko ožeto pokladal pod vročo glavo bolnika, kar mu je za nekaj časa olajšalo bolečine.

Ostal sem pri njem nekako do treh popoldne. Čutil sem, da ne bo več dolgo živel, hudo mi je bilo po prijatelju in poljubil sem ga za slovo na čelo.

Ko sem bil že pri vratih, mi je še dejal: »Pa še kaj pridi!«

Seveda, seveda pridem še!

Drugi dan je pa umrl.

lovanje in zadnji govor prezidenta Coolidgea nam daje dragocen garancij za prihodnost. Najbolj naklonjeni nam nevturalci in prijatelji onstran državnih mej ne bi mogli več razumeti, ako bi mi hoteli nadaljevati s kritiziranjem, protestiranjem in izvajanjem pasivne rezistence pri upravi velikih vprašanj, ki vznemirjajo vso Evropo. To dosedanje naše obnašanje nam je prineslo že dosti zamer. Treba se ga je za vsako ceno otresti, ker sedaj poznamo neprijetnosti izolacije, ki smo jih izkusili med vojno in po nji. Izolacija Nemčije se bo pa bolj in bolj kdaj preje še povečala, če bi odkloni v tem kritičnem trenutku naše sodelovanje in ne pokazali dobre volje: svet bi od sedaj naprej ostal gluh za vse naše prošnje. Nobena senca odgovornosti ne sme pasti na nas. Jaz mislim, da spoznavajo to bistveno resnico ne samo demokratični, ampak tudi že reakcijski politiki. Prepričan sem, da bi se naziranje različnih Herktov in Helfferichov, kljub njihovim grozečim govorom, ne razlikovalo dosti od mnenja sedanega kancelarja Marxa, kakor hitro bi prišli do oblasti. Cel narod še nikdar ni izvršil samomora: dela pač velike napake, vztraja v najtemnejših zmotah, ali v resnično odločilnem trenutku, ko gre za njegov obstoj, mu življenski instinkt pokaže pravo pot. Na razpotju svoje usode bi Nemčija ne znala drugače ravnati kot ravna sedaj.

Demokratski poslanec nam je še govoril o odporu gotovih krogov proti mednarodni kontroli železnic: »Ta skrivna opozicija izhaja od težke industrije; kakor že tolikrat, obtožuje tudi v tem vlado izdaje domovine, kar pa je le jasen dokaz, da so njihovi lastni interesi nasprotni državnim. Ne pozabimo, da je bila ravno težka industrija, ki je predlagala zaveznikom pred nekaj meseci izpremembo nemških železnic na delniško družbo pod njenim vodstvom, ki bi dajala potrebne garancije upnikom Nemčije. Sedaj so eksperti uresnili ta predlog, samo z razliko, da s pravico kontrole ni po-verjena težka industrija, temveč nemška država. Priče smo torej paradoksa, da skrbijo tuji, »sovražniški« nemške države, bolj za njene interese kakor pa lastni industrijalci, ki sicer reklamirajo za sebe monopol patriotizma, ki podpirajo tajna, republiko sovražna društva in ki psujejo v svojih brezštevilnih časopisih z »brezdomovinskim ničvrednem« vsakogar, ki izkuša razkriti njihove sebične mahinacije.

Grožnje desnice.

»Vse grožnje in vsa napihovanja, ki politično predale reakcionarnega tiska, je treba prepoznati samo s stališča ožgrenih interesov. Prava nesreča za Nemčijo med vojno in po nji je dejstvo, da so se materijalni interesi mogočnega kaste ves čas nahajali v nasprotju z onimi veliki ljudskimi mas. Ta antagonizem nas je stal »domovinski stranki« l. 1916 in aneksnizem, ki je onemogočil vsak sporazumljiv mir (Verständigungsrieden). Sledila so črna leta inflacije. Zadnja bogastva države, ona desetletja desetih prebivalstva, so romala v roke industrije, katere gospodarska in politična moč je tako zrastle, da je lahko izjavila: »Nemška država, to sem jaz!« Ona je zapovedala pasivno rezistenco v Poruhju, dobro vedoča, da Nemčija ni v takem finančnem položaju, da bi jo mogla izvesti do konca. Sedaj nas hoče palniti v drug še bolj poguben odpor: v moralno rezistenco proti celemu svetu. Jaz po-navljam: enkrat na vladi, bi ne mogla ravnati drugače kot M. Marx in njegovi so-trudniki. Ali imela bi tisoč tajnosti, tisoč pomislekov, ki bi jih svet smatral za slab namen, za nekako pasivno rezistenco. Nemčija je silno izgubila s svojim trdovratnim »ne!« in ta politika zanikanja jo je privedla na rob propada. Mi pa hočemo živeti in ne poginoti. Najkompetentnejši možje, kakor prof. Schöcking, G. Bernhardt, Hjalmar Schacht, so enodušnega naziranja, da nam zaključni ekspertov dajo možnost življenja in celo prosperiranja v oddaljenejši bodočnosti. Imamo izbiro med prisljnim, kaosem in popolno izolacijo, trdim delom, težkimi bremen in mnogoterim pomanjkanjem, ali z iz-gledom na zopetno doseganje naše svobode, našega dostojanstva in naše časti v svetu narodov. Ne moremo se več obotavljati. Jaz imam zaupanje v dobri duh nemškega ljud-stva in njegovo glasovanje 4. maja.

Novi Reichstag.

Zdi se, da prevladuje tudi v nemških oficijelnih krogih relativni optimizem po-slanca Erkenleza. Posebno Stressemann trdno veruje na republikansko večino v no-vem parlamentu, ki bo omogočila nadalje-vanje sedanje politike, imenovane »osvo-bodilna politika«. Treba reči, da v zadnjih tednih ekstremni stranki, »völkische« in ko-munisti, enako nasprotni sporazumu z za-

vezniki in izvedbi predlogov izvedencev in reparacijske komisije, nista pridobila na terenu. V vsej južni Nemčiji, izvezniš Ba-varske, se opaža republikanski in demo-kratski protikolaj, posebno po velikih me-stih: Stuttgartu, Karlsruhe, Mannheimu, Frankfurtu. V srednji Nemčiji ni mogel eden od načelnikov narodnih socializmov, znan agitator Drexler, najti ugodnega volilnega okrožja in fanatični Dinter, pisec zloglasne knjige »Greh proti krvi«, je moral zapu-stiti Turingijo. Vse se ne izgleda izgubljeno: »So bo samo za njanso«, mi je dejal znan politik, v sestavi nove zbornice. V pisarnah na Wilhelmstrasse se mrzlično dela na tehničnih pripravah zakonitih osnov, ki so predvidene v zaključnih odpora izvedencev in reparacijske komisije. Veruje se v bo-dočnost in v dobre odločitve novega parla-menta. Ako se poskusi analiza tega zaupa-nja, se hitro najde, da počiva na upanju na angleško intervencijo v prilog Nemčije. »Ce

se je reklo že »a«, naj se reče še »b«, piše oficiozni »Berliner Tageblatt«. Kar se tiče bodočih državnih bremen, se sodi, da se opusti v interesu Anglije, posebno pa Ame-rike od integralne izvršbe podpisanih doic-til: v obeh nemških tehnikov obstoja nepre-magljiva težkoča v prenosu nemških kapita-liz čez meje države in po njihovem mne-nju bodo po eni neoprijetni izkušnji zavezniški popustili. To prepričanje, oprto na glasove, navidezno avtorizirane, ki prihajajo z one strani La Manche-a, je take vrste, da more zapeljati nemške volilce in v njihovih du-šah, že pridobljenih od vzgajajočih besede za »völkische«, ustvariti ugodno razpoloženje za politiko kabineta Marx-Stressemann. Pro-paganda ministrov, posebno »velikega ča-rovnika«, kot je Stressemann, že prinaša sadove. Zaenkrat izgledajo še nekam sla-botno, ali z mednarodnega stališča so goto-vo več vredni kakor trnje šovinistov.

Zveza narodov in garancijske pogodbe.

Z odškodninskimi vprašanji je tes-no zvezano vprašanje francoske varno-sti pred morebitnim nemškim napadom. Opetovano so spravili francoski držav-niki to vprašanje v ospredje, nikdar pa ni bilo tako pereče, kakor danes, ko se dozdnevno bližamo rešitvi odškodnin-skega problema. Naglasili smo že, da Francozi ne ugovarjajo gospodarski obnovi Nemčije, ker se zavedajo, da jim lahko plača samo gospodarsko trdna Nemčija, logično pa zaključujejo, da bi z njeno gospodarsko silo zrastle tudi nemška politična moč. Njihova za-hlepa po varnosti je torej popolnoma upravičena in upoštevati jo bo treba pri končnoveljavnih sklepih o odškodnin-skem vprašanju.

Idealne v tem oziru so določbe sta-tuta Zveze narodov. Na podlagi člena 10 tega statuta so obvezani vsi člani Zveze k medsebojni podpori proti vsake-mu zunani napadu. Nadalje predvi-devajo odredbe statuta za vzdrževanje mira omejitve oboroževanja, obvezo po-izkusa mirne poravnave razne sankci-je proti državam, ki bi stopila v vojno kljub protivničnemu sklepu Zveze narodov. Toda vsa ta določila so zaenkrat samo na papirju, dejansko prevladujejo v politiki stara načela, kajti Zveza narodov nima danes onega ugleda, ki je potreben za inkarnacijo teh ciljev.

Francija se je skušala torej zavaro-vati proti Nemčiji z garancijskimi po-godbami z Anglijo in Zedinjenimi drža-vami, sklenjenimi istega dne z verzaj-sko mirovno pogodbo. Zalibog niso bile te pogodbe ratificirane in je ostalo to vprašanje odprto še do danes. Toda tudi iz tedanjih pogodb je razvidno, da so se države trudile dati Zvezi narodov določen pomen. Po členu 3 dotičnih po-godb bi moral svet Zveze narodov skle-pati z večino glasov o tem, ali so po-godbe v skladu z določbami in duhom ženevske ustanove. Razen tega bi se morale razveljaviti, čim bi svet Zveze narodov sklenil na predlog ene stranke, da zadostuje zaščita od strani Zveze narodov. Tako bi bile garancijske po-godbe samo nekaka dopolnitev statutih Zveze narodov.

Sicer pa niso bile tudi tedanje po-godbe v popolnem skladu z določili sta-tutov Zveze narodov. Glasom nekaterih določil bi odločali o predpogojih med-sebojne pomoči pogodbeniki sami in ne Zveza narodov. O predvprašanju, da-li predleži neizvnan nemški napad na Francijo, bi sklepali pogodbeniki sami in ne kaka neudležena instanca. Nem-ci so čitali, da niso pogodbe sklenjene v skladu z določili Zveze narodov tudi radi tega, ker predvidevajo samo eno-

stransko zaščito Francije, ne menceč se za Nemčijo. To bi se dalo morda razla-gati iz tega, da niso zavezniški računalni na nemški vstop v Zvezo narodov, vsaj ne v prvih letih po evropski konsolida-ciji. Nadaljna posledica tega je tudi bila, da so se opustili vsi poizkusi mirne poravnave. Kakor rečeno, niso stopile te pogodbe nikdar v veljavo.

Te pogodbe pa bi imele pred garan-cijskimi načrti lorda Roberta Cecila to prednost, da bi prišla v poštev dva po-godbenika, ki se tudi danes najresnejše trudita za vzdrževanje miru. Po Ceci-lovem načrtu bi se smele sklepati ga-rancijske pogodbe med vsemi državami, tudi takimi, ki ne pomenjajo radi svojih posebnih razmer, posebno goto-vega faktorja za svetovni mir. In v tem je baš največja napaka statuta Zveze narodov, da dopušča poljubne defen-zivne zveze, kajti nikakor ne gre pod-cenjevati pomen takih zvez, ki lahko no-sijo v sebi kal motenja miru z oborože-nimi spopadi.

Znova se torej pojavlja vprašanje miru. Gibanje v Nemčiji nikakor ne jamči za to, da bi se mogle ostale ev-ropske države v miru posvetiti drugim vprašanjem. Umetno vzgajano sovra-štvo Neimcev do Francozov odpira oči vsemu svetu in francoska zahteva po varnosti se nič manj ne upošteva, ka-kor njena zahteva po vojni odškodnini. Kar je dosegla Francija v tem pogledu je zelo malo. Utrdila je svoje zveze z Malo antanto, predvsem s Češkoslova-ško, toda svojega stališča nista še za-vzeli Anglija in Italija.

Macdonald bo skušal kot vnet zago-vornik Zveze narodov spraviti vpraša-nje varnosti v okvir Zveze narodov. Italija pa ni tako vnetja za Zvezo in jo smatra še vedno za organ angleške di-plomacije.

Kino Tivoli

Senzacija!

29. in 30. aprila

Tvornica živih lutk

(Prašnova tajnost).

V glavni vlogi Fern Andra in Alfons Fryland.

Poročilo ekspertov je usoda Nemčije

(Od našega posebnega poročevalca.)

Stuttgart, koncem aprila.

Od skrajne desnice do skrajne levice se je mnenje izvedencev označevalo kot »velikonočilo sporočilo«. Je to star običaj avto-kratov nemške dežele, da oznanjajo v pom-pozni obliki bolj ali manj srečne dogodke, kakor n. pr. novo oboroževanje v alarmant-nem eslu, bližajoče se uničenje sovražnika itd. Kakšno je sedaj ponašanje različnih po-litičnih strank k zadnjemu velikonočnemu sporočilu ekspertov?

Aproracija demokratov.

Ne bilo bi pretežno poiskati raznih pri-mislekov celo pri teh, ki so brez obotavlja-nja v celoti pritrdili izvedencem. Pa bolje je, da nismo v tem slučaju preveč radoved-

ni. »Po dolgem prevdajanju, ali v polni za-vesti,« piše Bernhardt v »Vossische Zeit-ung«, je nemška vlada odobrila zaključke izvedencev. Tu prinašamo mnenje preizku-senega demokrata in dobrega republikanca, aktivnega udeleženca tehničnih posvetovanj, katerim je sledil sklep vlade, g. Erkenleza. Evo kaj nam je izjavil ta dobri republikanec:

»Dve leti sem, ali bolje rečeno, od po-dpisa versajske pogodbe ni Nemčija pre-nahala zahtevati določitve svojega dolga za-veznikom po komisiji mednarodnih ek-spertov, že naprej zatrjujejo svoje zaupanje v rezultat njihovega dela. To delo se je sedaj izvršilo pod najboljšim pokroviteljstvom: Amerika se je izjavila pripravljeno za sode-

Prosveta.

ZBORNIK ZA UMETNOSTNO ZGODO-VINO.

(Letnik IV., št. 1. Izdaja Umetnostnozgod.-društvo v Ljubljani.)

V usmerjenosti našega znanstvenega zasa, tude vzroki bohotnemu razcvitu u-metnostne znanosti v zadnjih desetletjih v Ev-ropi; isti čas, čigar bistveno duševno kom-po-nento tvori individualizem, je pojačal in-teres za kulturno historijo. Vseposvodi se v Evropi kopije za kulturnimi dokumenti, s katerimi se je mogoče habilitirati pred so-sedi kot vrednota z lastno, če mogoče s staro in visoko kulturo — s takimi dok-u-menti se danes nacionalne enote osamosva-ja na kulturnem polju.

Prav zanimivo je, kako se je baš in-teres za umetnostno zgodovino razrastle zadnja leta na Slovenskem, zdi se, da je ta kulturno-zgodovinska panoga sploh ene najbolj gojnih pri nas. Še pred petimi leti ni nihče mogel pobiti mnenja, da slovenske stare umetnosti do Subicev sploh ni, da je to le nemško-italijanska zmes, po potrebi privzeta od drugih, ker Slovenci sami niso bili zmogni ustvariti svoje umetnosti. Na-onkrat se je ustanovila Narodna Galerija, je začel izhajati »Zbornik«, in se je prire-dilo l. 1922 zgodovinsko razstavno slov. sli-čarstva in danes vemo, da smo imeli samo-stojno umetnost, čije najstarejši dokumenti segajo daleč v sivi srednji vek, umetnosti, ki se je čudovito individualno razvila v zapadnoevropskem krogu in pokazala nekaj viškov, katerih se nam je pred kulturo-mišlinski sosedji treba vse kaj drugega ka-kor sramovati. Obrisi naše umetnostne zgodovine in njen značaj — vse to je da-nes fiksirano, sedaj gre še za detaljno delo, ki kar najizvirnejše napreduje, rekel bi skromno — mrzlično: to dni izkleta pri nas kar dve knjigi: dr. Malova »Zgodovina umet-nosti Srbov, Hrvatov in Slovencev« in dr. Stelebov »Oris zgod. slov. umetnosti«.

Ognjišče vseh teh interesov, »Zbornik«, je letos stopil v svoje četrto leto obstoja, parajetno z rastočimi interesi z slov.-umetnostno zgodovino se je letos i on

razmahnil iz skromnega registra za doma-če zgodovinske beležke v — ne rečem pre-več, edino umetnostno revijo v državi, ki je zmognila ustrežati vsem zahtevam, ki se morejo staviti nanjo. Kar prej ni bil, je dan-es: univerzalna umetnostna revija, ki vest-no pelje kroniko o domačem in tujem, sta-rem in modernem umetnostnem dogajanju, postal je, ali vsaj nobene ovire ni zato, da ne bi postal matica umetnostnih interesov na teritoriju Jugoslavije in reprezentativ te pa-noge naše kulture napram inozemstvu.

Zbornik ima sedaj dva urednika, bo izhajal namesto dvakrat, štirikrat na leto, ima novo zunanost in je razkošno oprem-len z ilustracijami, prinaša pa tudi origina-len Jakčev lesorez. Nadajujejo započeto de-lo, objavlja zadnja številka »Zbornika« bio-grifi in orise umetnosti dveh prav zelo zanimivih in originalnih umetniških pojav v zgod. naše moderne: o Ažbetu so podali doneske dr. F. Mesesnel, E. Pacovsky, R. Jakopič, dr. I. Prijatelj in M. Sternin. M. Marolt pa objavlja biografijsko slikarja J. Petkovška.

Oba pripadnika generacije s širokokraj-nimi kluboki in silikovitimi pentlami, ki je ustvarila v impresionizmu pestri višek na-še umetnosti v modernem času. Ažbe je bil vodja slikarske šole v Monakovem in učil veliki mnogim sedanjim odličnim mojstrom, lahko bi se zval slovenski Manet Vrhličan Petkovšek, njegov sodobnik je prava bo-hemska natura kakor Ažbe. Oba sta umrla v revščini in pozabljenju — še petelin jima ni zapel v slovo«. Bila sta pač slovenska umetnika. Dr. I. Cankar objavlja študijo o treh slikah Pietà v naši umetnosti, ki ka-žejo poslednje carraesne vplive. V. Steska poroča o obnovi ljubljanske stolnice, potem sledi specifično revlinski del, poročilo o Na-rodni Galeriji, varstvo spomenikov, o novih knjižnih umetnostne stroke, o razstavah itd.

Vsebinska je prav zanimiva kakor za po-klicnega umetnostnega historika tako za umetnika ali laika. Prav dobrodošlo so šte-vilne slike na finem papirju, ki so jasno iz-polnilo tekstinim izvajanjem.

Iskreno je želeli »Zborniku« dobro sre-čo, da bi mogel nadaljevati, kar je tako uspešno začel.

Stanko Vurnik

K VPRIZORITVI »CARSKA NEVESTE«.

Režiser gospod Sevastijanov nam je sporočil par zanimivih osebnih spominov na slavnega komponista Rimski-Korzkova, skladatelja opere »Carska nevesta«, ki se vprizori dne 1. maja v našem gledališču.

»Carska nevesta« je bila napisana in dovršena l. 1898 in je bila prvič igrana v moskovskem zasebnem gledališču S. I. Ma-montova, v teatru Solodnikovova. To vslad tega, ker je bil Rimski-Korzkov človek, ki ni hotel biti od nikogar odvisev. Čeprav je bil profesor petrograjskega konservatorija, kjer je predaval kompozicije, vendar ni ho-tel dati svoje opere carskemu gledališču, katero je takrat vodil znani gledališki estet knez S. M. Volkonski, velik pokrovitelj tu-je operne literature in zlasti propagator Wagnerjevih oper.

Cisto rusko smer pa je negovalo mo-skovsko zasebno gledališče pod vodstvom mecenca in multimilionarja S. M. Mamontova. Ta je bil iskren ljubitelj in pospe-ševatelj ruske umetnosti v vseh njenih pa-nogah in njemu gre hvala Rusije za njen pre-dek na umetniškem polju. Pod okriljem Mamontova so vzrasli in zasloveli umetniki svetovnega pomena kakor Vrubelj, Korovij, Golovin, Poljopov in svetovno slavni Sa-lapin. Njemu gre končno tudi palma, da so bila nova operna dela Rimski-Korzkova uprizorjena.

Po značaju in lastnostih je bil pokojni Rimski-Korzkov človek odločnega, čestite-ga in neuklonljivega značaja in v svojih na-zorih glede umetnosti in posebno glasbe, skrajno pedantičen in sicer tako do svojih lastnih, kakor tudi do tujih muzikalnih ko-mpozicij. Za časa svoje službe v moskovskih in petrograjskih gledališčih sem ne enkrat so-deloval pri skušnjah, ki jih je osebo vodil Rimski-Korzkov. Vselej in dosledno je za-hteval Rimski-Korzkov od vseh igralcev točno izpolnitev vseh svojih zahtev, pa če-prav so bile te dostikrat skoraj neizpol-nljive. Da pa ne bi razžalili spoštovanega komponista, smo vsi izpolnili njegove za-hteve. Toda v odsotnosti Rimski-Korzka-va smo si dovolili na odru spremembe. Če-prav je s tem dosegla opera večji uspeh pri kritiki in pri publiki, je bil vendar Rimski

Korzkov vselej proti tem izpremembam in je grajal dotičnike, ki so jih zakrivil. Tako sem moral slišati od njega večji ukor za izpustitev arije Likova v 3. dejanju »Car-ske neveste«. To arijo je napisal Rimski Korzkov naknadno, dočim je v prvi izdaji ni bilo. Partija Likova je le epizodična in za boljšo pevce malo zanimiva v igralskem in pevskem oziru in zaradi tega so se boljši pevci vselej potrudili, da se je rešilo. Rim-ski-Korzkov je to izvedel in sklenil, da napiše naknadno arijo in da tako bolji pri-ljubi vlogo pevcem. Jaz sem imel čast za-peti prvič novo napisano arijo v Petrogra-du, kar pa mi ni vzbujalo posebnega veselja in sem jo zato izpustil. Mislim sem, da skla-datelj ne bo prisostvoval igr, toda groza in strah, Rimski-Korzkov je bil navzoč in vse ogoren nad mojim ravnanjem.

Na drugi strani pa je z ozirom na zna-čaj Rimski-Korzkova naravnost never-jetno, kako je bil vesel, če je publika z navdušenjem ploskala njegovim delom ali ga klicala pred zastor. Spominjam se sle-dečega slučaju: Sedela sva pri predstavi njegove opere »Sadko« v ravnateljstvu loži in opazovala potek predstave. Rimski-Kor-zakov je bil silno nervozen, ker je pevec partije »Sadka« zelo slabo pel, ker je »pla-val«. Rimski Korzkov je trdil, da ta pevec ne poje od njega napisane opere, temveč da fantazira. Toda po prvem dejanju je bila opera zelo aplavdirana in Rimski Korzakov je trenutno pozabil na napake pevca, na njegovo malomarnost in me prosil, da ga peljem na sceno, da se zahvali publiki.

Francoski kvintet na pihala, ki priredi svoj koncert danes zvečer ob 8. uri v Unionski dvorani, je pravkar absolvirai večje število koncertov na Češkoslovaški republiki. Vsi češki listi so polni pohvale o nastopajočih umetnikih in izražajo to svojo pohvalo naravnost v največjih superlati-vih. Vsa češka kritika je izzvenela v to, da je enoglasno priznala, da takih koncertov ni bilo doslej še prirejenih v Pragi in na Češkem sploh. Ljubljanski občestvo opo-zarjamo na to redko priliko in izredni umet-niški užitek ter ga prosimo, da v največjem številu posesti današnji koncert, za katerega se prodajajo vstopnice v Matični knjižarni.

Ljubljanska opera. V soboto zvečer je gostoval tenorist beogradske opere g. Z. Tomić. Pel je Pinkertona v Puccinjevi operi »Madame Butterfly«. Po njegovem prvem nastupu pri nas sodeči ima mladi pe-vec prijeten, dasi nekoliko sibeč glas liric-nega značaja, prkpljivo zunanost in le-žerno igrlo. Vloga Pinkertona mu leži, ra-dovedni smo pa kako mu uspe druge par-tije. Odd. Thalerjeva šteje Chohosan med svoje prve in najboljšie vloge. V igralskem oziru lahko po vsej pravici, v pevskem pa ji neštete višine je partije rade nagajajo, kar se posebno opazi ob njenem prvem na-stupu (I. dej.). G. Čvelič poda konzula Scharpleasa preveč dramatično: Scharp-les ni Sebastiano, še manj Aldin oče. — V prvem dejanju zbor in orkester nista bila ta-ko točna kot smo namnja vajeni pod vo-dstvom g. kapelnika Marčiča, »Butterfly«, »Faust« in »Carmen« pa ni on našudiral, zato grehi ne grejo na njegov rovas.

V nedeljo zvečer je g. Tomić nastopil v »Traviati« in se je srečneje uveljavil kot prejšnji večer v »Butterfly«. Pevčev Alfred je bil simpatičen, v igri zopet neko-liko hladen, v petju mestoma razvnet in občuten. G. Tomić je dokaj vspel, ven-dar njegov glas ni silen ter bolj prikladen za mala gledališča. Publika je gosta ob-večera sprejela zelo prijazno in ga je po vsakem dejanju opetovano klicala pred za-stor.

V »Traviati« sta se odlikovala poseb-no ga. Vesel-Polla in g. Popov, ki je pel starega Germonta vseskozi dovršeno. Or-kester je bil pod spretnim vodstvom g. ka-pelnika Neftara skoro izvrsten, dasi je en-krat po nesreči občutno izdrčal s tira.

Znamenita sooreja v Pragi. Češkoslo-vaški znaniti minister dr. Beneš priredil je v minulih dneh v Pragi veliko soorejo, na kateri je bil zbran celotni diplomatski zbor praški in druge najznamenitejše osebe češkoslovske prestolice. Na tej sooreji je na-stopil tudi francoski kvintet na pihala in to z najodličnejšim uspehom, vsi navzoči ni-zo mogli prehlaviti izvrstnega izvajanja francoskih umetnikov na pihalne instru-mente. Ti umetniki nastopijo danes zvečer tudi pri nas v Unionski dvorani.

Pariške beležke.

Pariz, koncem aprila.

Nova iznajdba.

Francoski kriminalistični laboratorij.

V skritem kotu justične palače so nastajali daktyloskopični laboratorij, ki je vsled njihove tehnične popolnosti pritegnil med najboljši na svetu. Na podlagi daktyloskopičnega metoda se v teh prostorih po sedaj ugotovili nad 25.000 recidivistov. Ravatelj Edmond Bayle nam je z upravljenim ponosom izjavil, da med temi 25.000, ki bilo nobene pomote! Metoda je torej popolna, vsaj po svoji negativni strani: jutrišnja pomota, ki bi temeljila na napačnih podatkih daktyloskopične preiskave, je popolnoma izključena. V več tisoč slučajih je bilo mogoče rekonstruirati tudi trupla s pomočjo digitalnega postopka: po ravnanju izjavi je danes mogoče potom daktyloskopične metode z absolutno gotovostjo rekonstruirati mirlice celo po devetih in dvajsetih mesecih. Kolikor se tiče sodne stroje, ni v praksi skoraj nobenega slučaja, kjer bi bil nemogoče odtis prstov. Ne glede na lastnosti človeške kože, se more izvesti potom kemično-mikroskopičnega postopka rekonstrukcija, nakar je rekonstruiranje lahka stvar. Stevilo letnih identifikacij znaša sedaj v pariških laboratorijih okoli 1400. Stevilo »Fiches« pa presega o milijonov. Po mnemju strokovnjakov je skoraj izključeno, da bi bil danes v celni Evropi kak zločin, katerega neizpodbiten »signaturement« ne bi bil shranjen med kartoni pariške »identificiatare«.

Daktyloskopični postopek je do sedaj edini, ki more s popolno gotovostjo ugotoviti identiteto vsakega recidivista. Kljub temu ne bi bilo pravično, ako bi omejili »signaturement« zločina samo na ta kritefili. Običajni »Fiches« vsebujejo sledeče točke: metrični in statični popis, velikost, širino, posebna znamenja, barvo, fizičnomiljo, držanje, odtis prstov; dimenične in psihološke lastnosti, izobrazba, vzemirljivost, značaj, način govora, pogosto tudi podatke psihološkega tipa. Pri vsem tem se seveda ne zanemara fotografiranje postopke.

Zelo zanimiv je obisk v tehničnem učnem oddelku, ki je brezdvomno edini svoje vrste. Kurzi so obilati za vse komisarije in nadzornike, za detektive in za orožniške oficirje in podoficirje. Tečajev se morejo udeležiti tudi inozemski kriminalisti s priporočilom svoje vlade. Tu se odkriva na zelo praktičen način zločinski svet. Slušatelji se seznanijo brez teoretičnega balasta z metodami, ki omogočajo hitro in zanesljivo »diagnozo zločinca«. Francoski kriminalisti so znani radi svoje prisotnosti duha in sposobnosti, da bliskovito hitro ločijo med bistvom in postranskimi stvarmi.

Politične vesti.

Radić proti vladni opozicijskega bloka. Iz Zagreba nam poročajo, da je Radić ob priliki zadnjega obiska njegovih poslušancev dr. Mačka, Košutića in Kovačevića na Dunaju izjavil, da je glavna stvar za radićevsko stranko ohranitev simpatij pri volitvah. Ako bi prišlo do Davidovičeve poslovne vlade, kateri bi morali radićevci pomagati, ne bi imela HRSS nobene koristi, ker bi morali radićevci igrati popolnoma paralelni ulogo ter bi stranka s tem mnogo izgubila na svojem prestižu, zlasti pa bi izgubila simpatije pri volitvah. Radić ugotavlja, da bodo volitve njegovo stranko še bolj okrepile in da se bodo ostale opozicijske stranke, tudi demokratska, vrnilo zelo oslabilene v narodno skupščino. Tako bi Radićeva stranka igrala v opoziciji vodilno in glavno vlogo, dočim bi igrali to vlogo v silujsku Davidovičeve poslovne vlade Davidovičevi demokraciji. Nadalje je Radić izjavil, da bosta v novi narodni skupščini dva vodilna faktorja in sicer radićevci in radikalni. Radić bi se z radikali ali spustil v borbo, ali pa bi sklenil z njimi uspešen kompromis, kajti eno in drugo bi pomenilo za njegovo stranko velik uspeh. Radić hoče dobiti simpatije zlasti pri makedonskih volitvah. Končno je Radić naročil svojim poslušalcem, naj bodo v javnosti še nadalje lojalni napram opozicijskemu bloku, stvarno pa morajo svojo taktiko usmeriti na to, da ne pride do poslovne vlade in da se izvede nove volitve. — Naš dopisnik nam

Koncert francoskega kvinteta na pihal. Danes dne 29. t. m. koncertira v Ljubljani v »Unionski« dvorani francoski kvintet na pihala, ki je sestavljen iz sledečih osebnosti: Rene Le Roy (flavta), Achille Grass (klarinet), Louis Bass (oboja), Jules Vialat (rog), Edouard Menon (fagot), in Lucien de Flagny, ki spremlja kvintet na klavirju. Vsi imenovani gospodje so odlični francoski glasbeniki, ki so pravkar absolvirali celo vrsto koncertov po čehoslovski in to z najodličnejšim uspehom. V Ljubljani najraje na svojem koncertu spored klasičnih in modernih skladateljev. Vstopnice se dobivajo od danes naprej v Matični knjigarni na Kongresnem trgu.

XI. mladinsko muzikalno predavanje pod vodstvom g. konservatorijskega profesorja Jeraja (v nedeljo dne 27. t. m. v dvorani Filharmonične družbe) je seznanilo svojo stalno mlado publiko s pihali in trobilji, z glasbilo, ki sodelujejo v orkestru. Predavanje je po zaslugi g. prof. A. d. m. i. c. kazalo oblike, sorodnosti, barve in lastnosti pozvane, fagota, roga, flavte, klarineta in oboe, na katerih so svirali člani opernega orkestra g. Karas, Muck, Flego, Korys, Cermak, Laun, Cerny. Na vzporedni predavanju so bili tudi nastopi »Slovenskega kvarteta«, katerega temejito poučeval g. Fr. Marolt m. i. kvartet je zapel več umetnih pesmi in nekaj narodnih v Maroltovi harmonizaciji. Petje je kazalo visoko umetniško stopnjo izvajanja, ki daje slovenskemu kvartetu (g. Banovec, Pečenko, Završan in Zupan) izpričevalo resnega, pevsko komornega telesa. Mladini so ugajale zlasti narodne pesmi, med njimi najbolj »Oj ti solski boben«, v katerem g. Zupan izvrstno imitira zvojenje. Priporočamo Slovenskemu kvartetu, da čimprej nastopi na samostojnem koncertu: in da po Ljubljani, Dobrodošel tudi izven domačih predavanj po povsod. — Mladini rodila stoteran sad: mladina, ki jih je bodila poslušat, bo razumela koncertne prireditve.

IV. koncert jugoslovanske komorne glasbe, ki bi se imel vršiti 5. majnika, se vrši neprekinjeno v ponedeljek dne 26. majnika. Na sporedu so izvršne skladbe srbske skladateljev Hristića, Konjovića, Majnolovića in Milojevića. — Matični vokalno-instrumentalni koncert, ki bi se imel vršiti v ponedeljek dne 5. majnika t. l., se vrši koncem prihodnjega tedna. Nastanek spored in datum javimo.

Elektroinženjer Constatin je iznašel »ladjo na veter«, s katero se je v septembru 1922 peljal iz Havre v Cherbourg, ki pa se je med potjo ponesrečila. Neumorni tehnik je medtem izdelal cel sistem o pridobivanju energije iz zraka ter pridobil zanj poleg velike Compagnie Transatlantique tudi francosko državo, ki je pripravljena vrnila polovico stroškov. Iznačba obstoji v tem, da se proizvaja z »zračnim vijakom« potom vetrna električna energija kot gonila sila ladij itd. Težkoče so obsojale seveda v tem, da je mnogo dni brez vetra. Zato je bilo treba izdelati posebno »aerodinamično mrežo«, ki se razprostira nad celokupnim francoskim obrežjem ter je centralizirana na gotovi točki. Zbiranje energije se ne vrši potom akumuliranjem, temveč potom električnih peči in s parnim pritiskom. Instalacijski stroški znašajo okroglo 1000 frankov za kilowatt, dočim so obratni stroški malenkostni. Po Constatinovi izjavi je ta način pridobivanja energije najcenejši.

Novi električni vlaki.

Sedemindvajseti april je zgodovinski dan za prebivalce zunanjega pariškega pasu. Točno opoldne so odpeljali prvi električni vlaki iz centra v Bois-Colombes in Béson-les-Bruyères. Vlaki so udobni, modro pobarvani in so podobni metrovlakom. Vozijo skoraj brez ropota vsako drugo ali tretjo minuto. Sedaj odprte proge so le del velikega programa, ki se ima uresničiti v štirih letih. Potem bo pač vseeno, ako bo kdaj stanovan v Avenue d'Opéra ali pa v Puteauxu.

Magnetične lastnosti solčnih peg.

Kakor znano, so solčne pege periodični pojavi in se more minimum ugotoviti približno vsaki enajst let. Pariški observatorij se bavi sedaj s sporočili ameriškega astronoma Halea, ki trdi, da znaša ta periodičnost 22 let. Kako znano, so solčne pege zelo magnetične in sličejo ogromnim magnetom. Dve zaporedne pege kažejo popolno polarnost: ako se izkaže ena kot severni pol, potem je druga južni pol. Hale pa je opazil, da se je polarnost peg pred in po minimumu l. 1921 spremenila: pege, ki so tvorile v periodu 1910—1921 severni pol, so se izkazale v naslednji periodi kot južni pol in nasprotno. Iz tega je treba sklepati, da so tu merodajni gotovi še nepoznani zakoni in da se mora revidirati dosedanje opazovanje dveletne periodičnosti.

Občni zbor SPD.

(iz poročila predsednika dr. Frana Tominaška.)

SPD je v preteklem letu uspešno oskrbovalo turistovske postojanke. Stevilni tuji so obiskali društvena hotela »Zlatorog« in »Sv. Janez«. Ta dva hotela sta velike važnosti za tujski promet in dva pomembna vira dohodka društva. Vrše se pogajanja glede podaljšanja najemnine hotela Sv. Janez.

Društvo je postavilo koč ob Sedmih jezerih, na Črni prsti in na Geliču. Po drugih kočah so izvršena manjša popravila. Hotel »Zlatorog« potrebuje popravila in razširitve. Med vojno so bili v hotelu vojaški, kar je dosti rečeno. Lansko leto so bili prepleskani leseni deli hotela. Barvila je dal brezplačno g. Fran Medic. Sedaj pa je treba graditi ledenico in avtogaržo ter urediti skupna ležišča. Ob Bohinjskem jezeru je potrebna čolnarna.

Na Kravcu se bo gradila nova koč in je v ta namen rezerviranih 150.000 Din. Koča bo zgrajena še letos. — Društvo je kupilo od »Oesterreichischer Touristenkluba« Malnarjevo koč na Črni prsti in koč na Rogški gori Kranjska podružnica je povečala Valvazorjevo in Prešernovo koč ter koč na Malem Stoiu. Gradilo se koč na Pohorju. Poveča se Piskernikovo zavetišče v Logarski dolini. Nova Krekova koč na Rakitovcu bo letos izročena prometu.

Društvo je doseglo nekoliko izboljšanja prometnih zvez na železnici. Tudi znižane vozne cene za turiste so dosežene. Dalje se je društvo pogajalo z Avstrijo glede ureditve omejenega turistovskega prometa. Ta pogajanja pa so se razbile. Pogajanja z Italijo so v teku.

Tekom leta sta umrli ustanovni član društva Derganc in častni član dr. Frisclauf.

Tajniško poročilo.

Tajnik g. Sparhakel poroča, da ima društvo 6000 članov. Novopristopivših je 9. Ustanovnih članov je 62. Društvo ima 15 planinskih koč in 2 planinska hotela.

Blagajniško poročilo

po g. Jeretina. Letna bilanca izkazuje promet Din 654.981,62. Dobička je 86.250,83 dinarjev. Proračun za leto 1924 znaša Din 1.275.472.

Debata.

Članarina se povzra na 25 Din za prihodnje leto. Vpisnina bo znašala 10 Din, a ustanovnina 400 Din. — Ustanoviti se mora čimprej Zveza jugoslovanskih planincev. Zahtevati je treba državne podpore!

Šah.

(Urejuje M. Kragelj, podpredsednik »Ljublj. šah. kluba«.)

Šahovsko življenje se v zadnjem času v Ljubljani razvija in razvija po skoro splošni polletni stagnaciji s podvojeno silo. Brezdvomno gre za slabo iniciativnost starejših šahovskih klubov — »Ljubljanskega šahovskega kluba«, ki baš sedaj razpisuje šahovski turnir za prvenstvo (mojstrstvo) Ljubljane, za katerega vlada že sedaj v šahovskih krogih živo zanimanje. Stevilne prijave udeležencev, dosežaj se je prijavilo 15 priznanih šahistov, članov različnih ljubljanskih šahovskih odsekov, pričajo že sedaj, da bo boj za ljubljansko šahovsko mojstrstvo sila zanimiv in trdovraten. Z ozirom na formo prijavljenih igralcev partije nikakor ne bodo zaostale kvalitativno za onimi, ki se igrato na drugih sličnih mojstrskih turnirjih. Sodelovanje svetovnega mojstra dra. M. Vidmarja, ki bo vsakomur pripisčen k turnirju pod gotovimi pogoji, ki bo nudil takorekoč svetovnoturnirsko obilje.

Važna komponenta k oživitvorenju našega šahovskega življa pa je trenutno gostovanje odličnega jugoslovanskega šahovskega mojstra, sarajevskega gimnazističnega profesorja Ludvika Astaloša v Ljubljani, znanega tukajšnjim šahovskim krogom še iz lanskega gostovanja. Tedaj je doigral v »Ljubljanskem šah. klubu« vrsto resnih partij z našim mojstrom Dr. Vidmarjem ter se pred odhodom nastopil z njim in mojstrom Vladimirom Vukčevićem iz Zagreba pred tukajšnjo šahovsko javnost s slijano obnovo »izmenjavajočih simultank« v hotelu »Bellevue«, kjer združeni mojstri niso izgubili od 40 partij niti ene.

Takrat se nam je Astaloš prvič predstavil. Zanimala nas je takoj njegova inteligentna, korektna, na izbornem teoretičnem znanju temelječa igra, s katero je opetovano stavil tudi našega Vidmarja pred trdo preizkušnjo. Tudi letošnje njegovo gostovanje je potrdilo njegov sivo. Razumljivo je torej, da si naš prvak Dr. Vidmar izbra baš prof. Astaloša za trening, čim se pripravila za predvideni mojstrski turnir. Zanimivo bo torej izvedeti šahovski razvoj odličnega šahovskega gosta:

Rojen v Pečuhu 1889. lta, je prof. Astaloš študiral gimnazijo in po maturi filozofijo v Budimpešti. Že kot 16-letnega dečka ga najdemo med šahovskimi amaterji budimpeštanskega šahovskega kluba, a 23-letnik že nastopi javno na glavnem turnirju v Bratislavi (1912), kjer doseže med 18 udeležencev 7. darilo. — Še istega leta v avgustu si pribori na mešanem šahovskem turnirju v Temišvaru drugo mesto in naslov šahovskega mojstra. Reti, ki se je n. pr. med drugimi tudi udeležil turnirja je izšel iz boja v Temišvaru brez darila.

Leta 1913. srečamo prof. Astaloša zopet med 13 udeleženci budimpeštanskega mednarodnega mojstrskega turnirja, kjer zasede zajedno z našim dr. Milanom Vidmarjem 7. mesto. Na turnirju si je priboril 1. darilo znani Spielmann. Par mesecev kasneje si pribori Astaloš še istega leta po slijahni zmaga prvotno darilo, a zopet mu sledi med drugim slavni Reti kot 2. ter Breur kot 4. —

Leta 1914 je Astaloš soudeležnik mednarodnega glavnega turnirja v Mannheimu, ki pa se ne dovrši, a vendarle prikazuje gotove šanse za Astaloševo 5. mesto.

Leta 1917. doseže Astaloš na dunajskotrebriškem turnirju za dr. Vidmarjem (1.), Tartakowerjem (2.), ter Schlechterjem (3.) — Četrto mesto, a leta 1918. na mednarodnem mojstrskem turnirju v Kassau-u za Retjem (1.), dr. Vidmarjem (2.) ter Schlechterjem in Breuerjem (3. in 4.) — peto darilo. Daleč za njim sta na tem turnirju med drugim ostala n. pr. znana mojstra Mieses in Grünfeld.

Nedavno smo srečali mojstra na mednarodnem šahovskem turnirju v Trstu, kjer: pa se je — očitno indispotiran — mora zadovoljiti le s 6 darilom (med 12 udeležencev).

Dnevne vesti.

Ljubljana, 28. aprila.

— Slovenski književniki v Srbiji. Poročali smo že, da namerava večja skupina slovenskih književnikov in javnih delavcev odpotovati v Srbijo, da se seznanijo s prilikami srbskega seljaka. Sedaj prihaja vest iz Beograda, da je ministristvo prosvete ugodilo prošnji slovenskih književnikov in nakazalo podporo za študijsko potovanje.

— Praznovanje prvega maja na Češkoslovaškem. Ministristvo za prosveto je odredilo, da vse šole v Češkoslovaški praznujejo 1. maj, ki je poduka prost dan.

— Na naslov poštne uprave. Naš naročnik iz Jaje nam piše, da je že ponovno dobil »Narodni Dnevnik«, od katerega je bilo odtrganega polovico ali še več zadnje strani. V dokaz svoje trditve nam je dotični naročnik poslal razgledno številko »Narodnega Dnevnika«. Pričakuje, da bo poštna uprava tozadevno napravila red.

— Otvoritev III. zagrebškega sejma. Včeraj je bil ob prisotnosti zastopnikov oblasti, gospodarstvenih korporacij in inozemskih držav otvoren III. Zagrebški zbor. Na sejm, kakor tudi v mestu sploh je vladalo ves dan zelo živo življenje. Poset je bil obilen.

— Novi imenik telefonskih naročnikov cele države. Izšel je »Imenik telefonskih naročnikov in telefonskih central v Kraljevini Srbiji, Hrvatov in Slovencev«. V tej knjigi, ki je prva te vrste odkar obstoja naša država so hatnjenjena imena telefonskih naročnikov v vseh osmih poštinih direkcijah in oglašja večjih tvrdk in podjetij. Cena knjigi je 60 dinarjev. Dobiva se pri telefonskem računskem oddelku poštne direkcije v Ljubljani, Svetega Jakoba trg, drugo nadstropje pri javnih govorilnicah glavne in kolodvorske pošte v Ljubljani in pri poštah v Mariboru, Celju, Ptuj, Kranju, Bledu in v Rogški Slatini. V drugih krajih se ta imenik lahko naroči pri imenovanem telef. rač. oddelku direkcije naravnost ali pa s posredovanjem pošte tistega kraja.

— Poziv. Vljudo prosim vse slovenske pisatelje-dramatike, skladatelje, virtuozne, igrače, pevce, pevsko, gledališka in glasbena društva in kritike (glediške in koncertne poročevalce), da mi blagovolijo v najkrajšem času pismeno naznaniti svoj sedanj naslov. Francosko združenje »Association française d'expansion et d'échanges artistiques Paris, Palais Royal« (v službi francoskega zunanjega in prosvetnega ministristva) me je naprosilo, da mu sestavim in vposlem seznam slovenskih gledaliških in glasbenih tvorcev. Gre za francosko-slovenske umetniške stike in sestavo obširnega biografičnega slovarja. Čim prejsem naslove, pošljem vsakemu posamezniku tozadevno vprašano polo. — Dr. Pavel Karlin, Ljubljana, Gorupova ulica 3.

BANČNI ZAVODI V ČETRTEK, DNE 1. MAJA NE POSLUJEJO ZA STRANKE. DRUŠTVO BANČNIH ZAVODOV V SLOVENIJI.

— Nedeljska »Prager Presse« je posvečena Jugoslaviji. Na 28 straneh vsebuje »Prager Presse« gospodarske, politične in kulturne članke od Dragice Lapčevića, Stanoje Stanojevića, Slobodana Jovanovića, Ljubo Vojnovića, Jovana Cvijića, Vjekoslava Vlačića, S. Kalafatovića, Matije Murka, finančnega ministra dr. Milana Stojadinovića in dr. Iva Belina. Bogata literarna priloga prinosa razne prispevke iz slovenske, hrvaške in srbske literature. Ilustrirana priloga prinosa lepe posnetke najlepših jugoslovanskih pokrajin in mest.

— Nevilna v Beogradu. Sročil je bila v Beogradu silna nevilna s točo, kakršne ljudje že dolgo ne pomnijo. Toča je padala cele tri četrte ure in je bila debela kot majhen oreh. Vihar je bil izredno močan in je napravil precej škodo. Med drugim je pokvaril električno napeljava in ponekod pokodoval hiše, posebno strehe. Promet po ulicah je bil več ur prekinjen zaradi toče in ledenega viharja. Po nekaterih krajih so bila ta od toče in tudi ledu popolnoma belata, da je izgledalo kot po zimi. Dolnje ulice so bile deloma pod vodo.

— Velika noč v Beogradu. Pravoslavno Veliko noč so praznovali v Beogradu, kakor po navadi, v velikem veselju, posebno ker je bilo lepo vreme. Ljudje so šli v okolico na sprehod in na izlete. Po poročilu uprave mesta je zaznamovani tudi več zločinov, tatvin in tudi ropov. Opazilo se je izredno mnogo pijancev. Policija je morala zastražiti okolico Beograda, vendar ni mogla preprečiti vsih izredov. Zaznamovani je tudi nekaj nesreč, vsled česar je imela sanitetna policija precej opravila. Arretirani je bilo mnogo oseb.

— Stevilno prebivalstva v Jugoslaviji. V Zagrebu je pred dnevi predaval ravnatelj statistike dr. Signar o statistiki porodov v Jugoslaviji. Pri tej priliki je ugotovil, da je po popisu iz leta 1921 v Jugoslaviji 12 milijonov 17.323 prebivalcev in sicer: 5 milijonov 893.547 moških in 6.123.776 žensk. Največ žensk je v razmerju z moškimi v Sloveniji, kjer odpade na 1000 moških 1098 žensk. V Črni gori odpade na 1000 moških 1006 žensk, v Južni Srbiji 1008, v Dalmaciji 1011, v Banatu 1048, v Bački 1051, na Hrvaškem 1052 in v Severni Srbiji 1085 žensk. Edino v Bosni in Hercegovini prevladujejo moški nad ženskami ter odpade na 1000 moških 976 žensk.

— II. Kongres češkoslovaških mest. Meseca septembra t. l. priredi Zveza češkoslovaških mest v Pragi II. kongres češkoslovaških mest, združen z drugo razstavo češkoslovaških mest, v okviru praškega velikega sejma, ki se vrši od 21. do 28. septembra. Geslo letošnjega kongresa in razstave bo: »Normalizacija, tipizacija in specializacija mestnih potrebščin«. Stremi se za tem, da mestne potrebščine ne bodo izdelane po najrazličnejših tipih, ampak da se po mogočnosti ugotovi za vsako potrebočen normalen tip, t. j. tehnično dovršen ter odgovarjajoč izdelavi po najnižjih cenah. Izvedba normalizacije bi na ta način značila ogromen prihranek v komunalnem gospodarstvu. Kongres bo izvršil svoje delo v 8. sekcijah: 1. gradnja mestnih hiš, 2. kanalizacija, 3. vodovodi, 4. elektrifikacija, 5. pinarne, 6. komunikacija, 7. čiščenje mest in 8. požarna policija. Tozadevni referati so bili razdeljeni med najboljšie češkoslovaške strokovnjake. Kongres bo otvoren 21. septembra. Dne 22. in 23. septembra bodo udeleženci kongresa proučevali komunalno razstavo. Dne 24. septembra bo kongres zaključen. Zeleti je, da se kongresa češkoslovaških mest udeležijo tudi zastopstva jugoslovanskih mest.

— Milijoni gredo v zrak. Po statistiki uprav državnih monopolov je bilo v naši državi v letu 1923 konzumiranega 6.195.000

kg tabaka, 2 milijardi 188.074.600 kosov cigaret in 39.642.949 kosov cigar. Dohodek od prodanega tabaka, cigaret in cigar znaša 1 milijardo 280.545.500 dinarjev. V prvih treh mesecih t. l. je bil konzum tabaka in cigaret za eno četrtino večji, kot prve tri mesece lanskega leta. V mesecih januar, februar in marc t. l. je bilo konzumiranega 978.118 kg tabaka, 589.752.731 kos. cigar in 10.320.749 kosov cigar. Celokupna vrednost konzumiranega tabaka, cigaret in cigar za te mesece znaša 303.331.924 dinarjev. Po statistiki konzumira največ tabočin izdelkov Srbija, za njo pride Hrvatska in Slavonija, potem Slovenija, Vojvodina, Črna gora in Dalmacija.

— Mednarodni biro dela je izdal v slovenskem jeziku brošuro, v kateri obravnava pomen, postanek in delokrog delovanja mednarodne organizacije dela.

Ljubljana.

— Ukrep mestnega župana proti Sokolu I. Ze dolgo vrsto let uporablja Sokol I. šolsko telovadnico na I. deški soli na Ledini. Sedaj je župan g. dr. Perić Sokolu I. odvzel telovadnico in jo dodelil društvu »Svoboda«. Gospod župan je s tem ponovno dokazal svoje sovražno stališče proti Sokolstvu. Izgovorjena pa v tej zadevi še ni zadnja beseda.

— Mestna hranilnica ljubljanska 1. maja ne uraduje.

— Toča v Ljubljani. Lepemu dopoldnevu je sledilo v nedeljo popoldne prav aprilske popoldne. Parkrat se je vsul prav močan dež, med katerim so bila mestoma precejšnja ledena zrna. Proti večeru se je vreme zopet zjasnilo.

— Umrli so v Ljubljani: Dne 25. aprila: Albina Schrimpf, uradnikova žena, 36 let. — Marija Lenčec, porostnikova hči, 3 leta. — Dne 26. aprila: Marijana Witt, zebnica, 75 let. — Nada Kobe, hči oficijala finančne prokurature, 8 let. — Stanko Vrhovc, zidarjev sin, 17 mesecev. — Dne 28. aprila: Ivan Perko, delavec, 56 let.

— Policijske prijave. V zadnjih 24 urah so prispele na policijo sledeče ovadbe: 3 radi kaljenja nočnega miru, 10 prekršajev cestnega polic. reda, 1 prestopke predpisov o pasjem kontumaku, 1 pretepanja lastnega otroka, 1 poškodovanje tuje lastnine, 1 prekrščenje policijske ure, 2 prirejanja plesa brez dovoljenja, 1 nedostojno vedenje, 1 navijanje cen.

— Posurovelost. V noči od sobote na nedeljo so nepoznani ponončniki razbili na zidu višee steklene table z napisi zavarovalne Vardar in Triglav v Oledalski ulici št. 8. Taka divjaška dejanja zaslužijo najostrejšo grajo, ker so izraz posurovelosti.

— Radi beračenja je bila aretirana dne 27. t. m. v gostilni Košak na Krekovem trgu Marijana Bertonec, iz Ljubljane, ker je nadlegovala goste v gostilni.

— Pozno opažena tatvina. Marija Remec, stanujoča na Starem trgu šte. 9 je naznanila policiji, da ji je bilo med Božičem in Veliko nočjo vlomljeno v podstrešno shrambo in ukradeno od tam 1 kompletne lesena postelja, 1 nočna omarica z marmornato ploščo, 1 posteljna odeja iz satena ter več komadov različne kuhinjske posode iz aluminija in stekla v skupni vrednosti 2500 Din.

Tajinstvena groznja. Natakarka Margareta Julešek, ki je nameščena v neki gostilni v Šiški, je dobila dne 23. t. m. pismo, v katerem ji sporoča neki neznanec, da ve, da se ona peča s tlhotapstvom in zahteva od nje 50.000 K, kateri znesek naj bi natakarka še istega dne poslala v zaprti kuverti pod naslovom »F. O. 73« v gostilno »Pod lipo«, sicer da jo bo ovadil policiji. Ker pa je imela natakarka Margareta glede tlhotapstva popolnoma mirno vest, je izročila grozljivo pismo policiji, ki je takoj podvela potrebne korake, da izsledijo skrivnostnega neznanca. Še istega dne popoldne se je oglašil v gostilni »Pod lipo« neki mož, ki je naročil brizgane in obenem vprašal, če ni morda prispeło kako pismo na naslov »F. O. 73«. Ko je dobil neznanec negativen odgovor, je zapustil gostilno, a policijski agenti so ga zasledovali. Mož je šel proti Mestnemu logu, kjer so ga detektivni ustavili. Na vprašanje, zakaj da je vprašal v gostilni za ono pismo, se je zagovarjal, da mu je dal neki neznanec nalog, naj to pismo zanj dvigne. Ta neznanec, da ga čaka v neki gostilni na Viču. Ko pa so detektivni moža preiskali, so našli pri njem razne zapiske, iz katerih so posneli, da je pisec grozljivega pisma mož, ki ga imajo v rokah, kar se je dogladno po sčunosti pisave. Arretiranec je Anton Babnik, roj. leta 1891 na Dobrovi in je brezposelen zidar. — Leta 1921 je dobil neki učenec ljubljanski trgovcev v Ljubljani dvoje grozljivih pism, v katerih se je zantevalo od njega znesek po 500.000 K, sicer da naj bo trgovec pripravljen na smrt. V prvem pismu je bilo rečeno, da naj se denar prinese v neko gostilno v Podutik, a drugo na Brezje nad Dobrovo. Radi teh »grozljivih pism« je bila takrat aretirana naka čenska, ki pa se je zagovarjala, da ji je neki neznanec zopet naročil, naj ta pisma odpošlje omenjenemu trgovcu v Ljubljano. Sočno postopanje proti tej ženi se je vsled pomanjkanja obtežilnega materiala in dokazov ustavilo. Sedaj pa je policija donela, da je ta ženska Babnikova ljubica in je v popolnoma opravičen sum, da je bil Babnik oni »neznanec«, ki je leta 1921 zahteval v gozlnih pismih od ljubljanskega trgovca denar Babnik in njegova ljubica sta izročena sodišču.

— Tatvina pri Raazingerju. Od meseca decembra 1923 do 19. t. m. je bilo ukradeno iz skladišča »peditra« Raazingerja na Skodo Mirka Fillova, praduška pri trgovski zbornici več olačnih predmetov v skupni vrednosti 9050 Din.

— Veselice pri Čadu« pod Rožnikom. NSS priredi v četrtek, dne 1. maja, pod Rožnikom pri Čadu majsko proslavo. Sodeluje godba ZJZ. Začetek ob 3. uri popoldne. Vstopnine ni.

Maribor.

— Osrednje društvo nižjih poštinih in brojavnih uslužbencev podružnica Maribor priredi v korist svojih bolnih članov, kakor tudi vdov in sirot dobrodelno poletno veselico in sicer dne 6. julija t. l. v gumbri novem vrstu. Prosimo vsa cenjena društva, da se oztirajo na našo humanitarno prireditel in na ta dan opuste morebiti nameravane svoje prireditve.

— Vstopnice za koncert »Državnega ženskega učiteljskega« v Mariboru, dne 3. maja t. l. se dobijo v trgovini Zlate Brtnik v Slovenski ulici.

Kar Vi hočete

to je Elazfluid. To pravo domače sredstvo, katero prežene Vaše bolečine. Polizkusna pošiljka Din 28.—. Lekarnar Eug. Feller, Stubica, Donja Elizabeta 357, Hrvatska

— **Prostovoljna požarna bramba** v Mariboru priredi 4. maja ob 17. uri v vseh prostorih pivovarne Götz običajno Florjanovo veselico, pri kateri bo sodelovala gospodinja Antona Skočja in salonska godba g. Franca Richterja. Čisti dobiček je namenjen za nabavo novega avtomobila za rešilno postajo.

— **Državna borza dela** v Mariboru izkazuje, da je od 20. do 26. aprila bilo prijavljenih prostih mest 350, dela je iskalo 369 oseb, posredovanih se je izvršilo 225 in 20 oseb je odpotovalo. Od 1. januarja 1924 do 26. aprila 1924 je bilo prijavljenih 2325 prostih mest, 3413 oseb je iskalo dela, izvršilo se je 1055 posredovanj in odpotovalo je 884 oseb.

— **O zdravstvenem stanju** v okoliših mestne občine mariborske obkupa mestni izkazuje za dobo od 20. do 26. t. m. nastopilo poročilo: škrlatinka: prejšnji 4, ostanejo 4, trebušni legar nov 1, ošpice: prejšnja 2, ostaneta 2, šen nov 1.

— **Umrla** je v Mariboru v nedeljo dne 27. t. m. soproga bivšega finančnega nadsvetnika g. Ana Jettmarjeva.

— **Predavanje o davčnih zadevah**. V torek dne 29. t. m. ob 8. uri zvečer priredi slovensko trgovsko društvo v restavracijskih prostorih Narodnega doma predavanje o davčnih, taksnih in drugih važnih zadevah. Predavatelj, davčni referent trgovske in obrtniške zbornice, g. finančni svetnik v pok. Zagor. bo dal tudi razne informacije v davčnih zadevah.

— **Umetniška šola**. »Klub svobodnih« je otvoril umetniško šolo. Pouk se bo vršil vsako sredo, četrtek in soboto popoldne ter ob nedeljah dopoldne v risalnici državne realke.

— **Gledališče**. Dne 2. maja uprizori Narodno gledališče premierno znane opere »Knežinja čaršava«.

Celje.

— **Nove celjske razglednice**. V založništvu umetniškega ateljeja A. Černe v Celju je izšlo dvojno razglednico, predstavljajočih Krekov trg s hotelom Unionom in Kapucinski most. Razglednici sta zelo lepi in priporočljivi za nakup.

— **Predavanje**. V soboto dne 26. t. m. je predaval v mali dvorani Narodnega doma na povabilo celjskega Sokolskega društva dr. Ljudevit Pivko iz Maribora. V svojih zanimljivih izjavah nam je orisal pokret dobrovoljstva v Rusiji, v Srbiji in Italiji ter vse neprijetnosti, katere so imeli dobrovoljci prejeti vsled neznanja, katerega so gojile države, boreče se proti Avstriji napram dobrovoljcem. Orisal nam je živo posebno težavo, katere so prestajali naši dobrovoljci na težkem umiku čez Alpe, dalje vse neprijetnosti, katere so imeli vsled krivde jugoslovenskega odbora prestajati jugoslovenci v Italiji, katerim jugoslovanski odbor ni dovolil vstopiti in aktivno sodelovati v borbi proti Avstriji. Izjavljala predavateljica so bila vseskozi zanimiva in jim je navzročila občinstvo, katerega se je zbrala nabito polna dvorana, pozorno sledilo. Predavatelj je za svoje predavanje žel obilo zahvale in priznanja.

— **Nočno lekarniško službo** ima ta teden lekarna »Pri orlu« na Glavnem trgu.

— **Zgodnje grmenje**. V nedeljo popoldne okrog 1. ure je med padanjem dežja bilo čuti zopet grmenje. Prvič je letos močno grmel v začetku velikega tedna.

— **Rujavi brošč** se je letos v velikih množinah pojavil. Treba ga je pridno iztrebljati, da na lepo cvetočem sadnem drevju ne bo napravil preveč škode.

— **Mestno gledališče**. Danes v torek se v mestnem gledališču uprizori drama »Doma«, izvršno slovensko delo Janeza Jajca. Gostujoči člani ljubljanske drame.

— **Rimski zlatnik** se je našel pri prekopavanju dvorišča hiše trgovca Joseka na Glavnem trgu.

— **Davek na vozila**. Z naredbo velikega župana mariborske oblasti se bo za 1. 1924 pobrala sledeča letna davščina na vozila: od enovprežnega osebnega voza v zasebni posesti in uporabi 200 Din, od dvočprežnega 400 Din, od osebnega avtomobila do 30 HP 1500 Din, nad 30 HP 2250 Din, od tovornega avtomobila do 3 ton nosilne zmoglosti 1000 Din, nad 3 tone 1500 Din, od motorjev 100 Din, od biciklov s pomožnim motorjem 50 Din in od navadnega bicikla 20 Din.

— **1. maj**. Lepaki socialdemokratske stranke, nalepljeni po mestu, naznanjajo slovesno praznovanje 1. maja v Celju. Na predvečer je kulturna prireditev v veliki dvorani Nar. doma, drugi dan 1. maja zborovanje pred Nar. domom in slavnostni obhod po mestu. — Tudi lepaki klerikalcev oznanjajo praznovanje 1. maja, katero se bo vršilo z obhodom ter maso pri Janju na Babnem, popoldne pa bo istotam veselica.

— **Izletniški vlak** v Savinjsko dolino. Kakor lani, bo tudi letos vozil ob nedeljah in praznikih od 1. junija do konca septembra iz Celja do Slovenjgradca izletniški vlak. Iz Celja bo odpeljal ob pol 4. uri jutraj, v Celje pa se bo vračal ob 22. uri ponoči.

Ptuj.

— **Aretacija**. Tukajšnja policija je aretirala v noči dne 24. aprila Marka Špoljara iz Podvinca pri Ptuj. Špoljari zasleduje policija radi raznih tatvin in goljufij.

— **V Prešernovi ulici** stoji vodnjak, iz katerega zajema veliko število mešanov vodo. Vodnjak je pa že dalje časa tako pokvarjen, da je skoraj neporaben. Meščani se upravičeno zgražajo na tem, da mestna uprava ne popravi vodnjaka tembolj, ker mora vsaka stranka plačevati davek za pravilno vodnjakov, t. i. takozvani vodniki, ki znaša 2% od cele namnine. Pričakujejo, da bo mestna uprava vodnjak nemudoma popravila.

— **Za gladijočo Nemčijo**. Minuli četrtek je sklical podžupan g. Segula sestanke vseh političnih strank v gostilni Vuk, na katerem naj bi se izvolilo odbor, ki bi zbiral prispevke za gladijočo v Nemčiji. V to svrhu sestavljeni letaki so bili dovoženi s precej pretiranim besedilom. Najlepše je pa to, da so slovenske politične stranke na sestanku zvedele, da se je odbor že konstituiral preko in brez njih iz samih internacionalcev in dveh nemurjev. Gospodje so si torej razdelili odbor med seboj, naj si razdeli še delo. Na drug sestanek, ki ga nameravajo zopet sklicati, je najboljši, če odgovore Slovenci z akcijo — za vestilne Slovence.

— **Tukajšnje gasilno društvo** je pričelo hvalevredno akcijo, da nabere sredstva za nakup moderne turbinske brizgalnice.

— **Mrtvega** so našli na veliki petek zvečer v gozdu v Vurnerju pri Ptuj kmetja Leopolda Vidoviča. Najbrž ga je zadelo srečna kap.

— **Uboj pri Sv. Barbari** v Slov. gorici. Na velikonočni ponedeljek zvečer so tamošnji fantje popivali v gostilni pri Kranerju. Precej polni alkohola so začeli pobijati kozarce in steklenice. Gostilničar Kraner je svoje goste mirno posvaril, Surovežli so na to mirno opozorilo gostilničarja napadli in mu zadali z noži več smrtnih ran, nakar je Kraner še isto noč umrl. Orožništvo je aretiralo okrog 20 pretepačev.

— **Mehanik g. Prošnik** se je preselil v svoje nove prostore v stari volašnici.

Primorske vesti.

— **Edino pravilno plačilo**. Slovenski fašisti so se za časa volilnega boja zelo zavzemali za edino odrešilo fašistično stranko. Delali niso tega iz prepričanja, marveč v nadi na bogato plačilo. Toda to je izostalo. Goriškim »Novodobarjem« ni zadostovalo, da niso bili prevzeti v fašistično listo, goriška »Voca di Gorizia« pravi, da je bilo »zgrešeno se zatekati po pomoč k slovenskim fašistom, katerim slovensko ljudstvo ne more dati vere. Dokaz je izid volitev v Kanalu in v drugih krajih Soške doline, kjer se je prepustila volilna propaganda slovenskim fašistom.« Med Slovenci bi morali voditi politiko politiki iz domačega kraja in ne iz stare kraljevine. Edino domači prebivalci namreč poznajo slovensko ljudstvo. — Drugačenja njenja so seveda v Vidmu, kjer smatrajo za edino pravilno politiko napram slovenskemu ljudstvu, politiko železne pesti. »S pestjo je treba Slovence spreobrniti k pameti in jim viliti ljubezen do države!« — Trst se zopet sklicuje na svojo metodo mirnega postopanja s Slovenci. — Ni naš namen zavračati vsakovrstno politiko, ki stremi za raznarodovanjem slovenskega ljudstva, pokazati hočemo samo, kakšna vloga čaka slovenske fašiste v fašističnem taboru. Morda pa razni Peterlini, Bandelji in Cigoji vendar spregledajo, da je »izdajalec« najslabša kreature, ki ga sovraži vsakdo. Ta polemika pa obenem dokazuje, kako malo se je zaledel fašizem v slovenske vrste, kljub najrazličnejšim metodam, ki se zde pripravne italijankim prenapetjem.

Sport.

Prvenstvena tekma.

ILIRIJA : HERMES 8 : 0 (5 : 0).

Hermes izven forme.

Slab dan je imel v nedeljo Hermes. Podlegel je Iliriji s tako visokim skorom, kot še nikdar do sedaj. Če tudi v svoji zadnji tekmi proti Monakovčanom ni popolnoma zadovoljeval, vendar je pokazal v sebi veliko borbeno silo, o kateri pa v nedeljski tekmi ni bilo sledi. Tako slabe tekme še ni odigral nikdar in poraz, ki ga je doživel, je najtežji, kar jih beleži do sedaj v svojih analih. Moštvo je igralo izpod vsake forme, brez volje in elana. Razven dveh igralcev je popolnoma odpovedalo celo moštvo. Najslabša med slabimi je bila krilski vrsta, ki ni bila zmožna ne braniti niti podpirati svojo napadalno vrsto. Napadalna vrsta je pokazala isto raztrgano igro kot proti Münchenu, oziroma še slabše, ker ji je manjkalo vsake prodorne sile. Še najboljša je bila obramba, ki je pa napravila vse, kar je mogla in tudi znala. Mišičič, ki je na dobljenih golih sicer nedolžen, je igral že vsakokrat bolje. — Ilirija ni nastopila v svoji najlažji postavi. V obrambi je manjkala Dolinar; tudi krilski in napadalna vrsta nista bili v svoji običajni sestavi. Posamezni nadomestniki sicer niso bili na višini, vendar se je Ilirija kot celota popolnoma in tudi efektivno uveljavila. Najboljša je bila napadalna vrsta, posebno pa notranji trlj in pa tudi desno krilo Zupančič. Igle na levo krilo še ni v svoji dobri formi. Najbolje pa je igral Gabriel Zupančič kot srednji krilec, ki je bil sploh najboljši mož na polju. Za naše razmere je ta simpatični igralec krilec izvanrednih kvalitiet. Stranska partnerja sta tudi igrala. Obramba je imela lahek posel. V splošnem pa Ilirija ni imela težkega stališča ter je dosegla visoko zmago dokaj lahko.

Tekma ni bila bogve kaj. Zanimivi in napeti momenti so bili redki. Edini sporni užitki, ki ga je nudila tekma, je bila res lepa kombinacijska igra ilirjanske napadalne vrste in pa užitek polna igra Gabeta. Hermes je bil ves čas v defenzivi. Proti koncu drugega polčasa je igral s samo 10 ljudmi, ker je sodnik upravičeno izključil levega branilca vsled nedisciplin. Goale so zabili Oman 6, Zupančič 1 in Pevalek II. po enega.

Sodil je g. Drucker prav zadovoljivo ter je bil tudi pri nastalem incidentu čisto na mestu.

V predtekmi, kot prvenstveni tekmi obeh rezerv je zmazala rezerva Ilirije nad Hermesovo rezervo s 13 : 0.

PRIMORJE V CELOVCU.

V soboto in nedeljo je gostoval S. K. Primorje v Celovcu in sicer prvi dan proti KAC (Klagenfurter Athletik Club), drugi dan pa proti KSV. Medtem ko se je moral prvi dan vsled pristranske sodnika zadovoljiti z neodločenim rezultatom 1 : 1 proti najmočnejšemu klubu, je drugi dan podlegel s 4 : 1 s pomočjo še slabšega sodnika in šovmistične publike. Podrobnosti sledi.

Jugoslavija (Beograd) Osmark (Dunaj). Včeraj in danes sta bili dve nogometni tekmi med dunajsko »Osmarko« in beograjskim sportnim klubom »Jugoslavija«. Tekma se je vršila na igrišču »Jugoslavije«. Izid včerajšnje tekme je 5 : 2 (3 : 1) v korist gostov. Pri današnji revanšni tekmi je »Jugoslavija« zopet podlegla. Izid je bil 3 : 2 (2 : 1). »Osmark« je peto dunajsko nogometno društvo v prvem razredu. »Jugoslavija« pa je v Beogradu na drugem mestu prvega razreda.

— **Olimpijski dan** v Zagrebu. Včeraj dopoldne ob 10. so priredili športniki sprejeto, ki je šel po glavnih zagrebskih ulicah z vojaško godbo na čelu. V sprejeto so bili nogometaši, težko-atletski klub, smučarji, veslači in druge vrste športa, vsak v svojem kroju. Na Wilsonovem trgu je bilo potem odprto zborovanje, na katerem je dr. Jakovac v imenu izvršilnega odbora Olimpijade pozdravil športnike. Za njim je po'kovnik Gjukić obširno govoril o ideli olimpijadi. Na njegov poziv so zborovalci navdušeno vzvikali vzvišenemu pokrovitelju olimpijskega odbora, kralju s klič »Zivel kralji« Govornik je omenil še, da je Zagreb središč športa, ki bo dalo za Olimpijado največ športnikov. H koncu je dr. Bičar pričel pozdravno brzojavko, ki je bila odposlana kralju. Nato se je zbor končal. Po zagrebskih ulicah so nabirali prispevke za stroške tekmovalcev, ki odidejo na Olimpijado.

Občni zbor gremija trgovcev.

Sinoči je imel Gremij trgovcev svoj redni letni občni zbor v veliki dvorani Kraljeve. Občni zbor se je pričel eno uro pozneje, ker ob napovedanem času še ni bilo sklepčnosti.

Načelnik g. Fran Stupica otvoril občni zbor in pozdravi navzočega zastopnika oddelka ministrstva za trgovino in industrijo, zastopnika mestne občine, trgovske in obrtno-zbornice, Zveze trgovskih gremijev za Slovenijo in zastopnika Gremijalne šole ter zastopnika časopisa. Načelnik se spominja umiranih članov gremija, nakar preide na dnevni red.

Preteklo leto ni izpolnilo onih nad, ki jih je slovensko trgovstvo gojilo glede ozdravitve gospodarske krize. Velika ovira gospodarskemu napredku je bilo še ne rešeno jadransko vprašanje. Z rešitvijo tega se začne živahnejši promet z Italijo. Nova carinska tarifa bo velike važnosti za eksportno in importno trgovino. Prav tako trgovske pogodbe s sosednjimi državami. Našem trgovstvu kakor gospodarstvu v obče je veliko škodilo padanje naše valute, ki je dosegla v preteklem letu svoj minimum in je dinar notiral na curiški borzi 370. Posledica je bila prometna kriza in draginja. Sedaj je naša valuta izboljšana, kar ugodno vpliva na stabilizacijo razmer. Blizamo se predlovnim razmeram sicer polakoma, toda z gotovostjo. Prometna situacija je radi direktnega prometa preko Madžarske in Avstrije v Nemčijo ter Českoslovaško izboljšana. K temu je dosti pripomoglo podraževanje južne železnice. Najtežja kriza promet zvez je premagana.

V našem trgovstvu se opaža prirastek trvdv v lesni trgovini, manufakturi, galanteriji in vinski trgovini. Pomanjkanje gotovine je zmanjšano, kar je tudi opaziti v živahnosti trgovine. Važna pridobitev za gospodarstvo je snovanje želez. direkcije v Ljubljani. V avgustu mesecu je bila osnovana v Ljubljani blagovna borza, za katero se je gremij že dalje časa potegoval. Gremij je zahteval rešitev reškega vprašanja v smislu naših težej. Dosego se je vsaj Baroš in Delto kar je v prvi vrsti zaslug dr. Rybafa. — Načelnik opozarja nato na predstoječi ljubljanski velesojem, za katerega naj se člani začno že sedaj zanimati, da bomo mogli svetu pokazati našo gospodarsko moč. — Priporočja, naj se člani bolj orirnejo Trg. listu, ki nima toliko naročnikov, kakor bi bilo želelo. — Carinarnica se po prizadevanju gremija ne bo preselila v skladišče Balkan. — Novi prostori gremija so sedaj v palači Ljublj. kred. banke.

Tajniško poročilo poda g. Šmuc, v zelo občestni obliki. Med drugim je omenil, da je pri gremiju včlanjenih 472 protokoliranih, a 841 neprotokoliranih tvrd. Prečita glavne stroke, ki so včlanjene. —

K poročilu tajnika se oglasi k besedi g. Jelačin, ki obžaluje slabo udeležbo obč. zbora. Naglašja, da je trgovska kriza pri nas še permanentna. Najbolj tarejo trgovstvo davčne in finančne krize. Trgovski stan je resen in težaven. Razne insolvenca in drugi taki pojavi so izčistili trgovske vrste in oni, ki so ostali, morajo z vso resnostjo gledati v bodočnost. Treba je imeti pred očmi, da našega trgovca tlačita dve mori, ki sta obrestna mera in davčni vijak. — Protestira proti nenaklonjeni pisavi zagrebskega »Morgena« in beograjske »Politike«. Časopise bi moralo štiti trgovino prav tako, kakor narodno gospodarstvo. —

Razumski zaključek za leto 1923 izkazuje Din 244.415,84 dohodkov in Din 242.150,568 stroškov. Proračun za leto 1924 znaša Din 176.350 stroškov; krija je Din 92.625. — Primanjkljaj od Din 83.725 se je skril z dokladami. Občni zbor odobri zaključek in sprejme proračun. — Izvršile so se nekatere izpremembe pravil, v kolikor se tičejo vprašanja vajencev. Določil se, da bo odslej znašala sprejemlina za vsakega vajenca 25 Din, a solnina 250 Din in oprostitina 25 Din. Povišajo se tudi inkorporacijske pristojbine.

Sklep občnega zbora glede vajencev in sprejeto resolucijo priobčimo v prihodnji številki. —

Sokolstvo.

— **Beograjski Sokol** v Zagrebu. Danes zjutraj je odpotoval beograjski Sokol pod vodstvom starešine Kujundžića s posebnim vlakom iz Beograda v Zagreb, da počasti spomin narodnih mučnikov Zrinjskega in Frankopana. Sokol je dospel ob 13. uri v Brod na Savi. Tam ga je občinstvo zelo svečano sprejelo in pozdravilo, nakar mu je nudilo tudi okrepilo. Po 25 minutah je vlak odpeljal dalje. Ob 8. uri zvečer je dospel v Zagreb. Tam je Sokola sprejelo zastopstvo zagrebskega Sokola in mnogobrojno meščanstvo. Razen Sokolov v kroju je bilo pri sprejemu tudi učiteljstvo, mladina in drugi. Jutri priredi beograjski Sokolstvo v počestčenje Zrinjskega in Frankopana v Narodnem gledališču sokolsko matinejo.

Dopisi.

Slovenska Bistrica. Znan makolski pretepač so imeli na velikonočno nedeljo v gostilni Jožeta Dobrška zopet svoj dan. Bika je končala s tem, da so nekemu Francu Dobršku zelo ranili glavo in ga potem pustili ležati za nekim grmom. V torek zvečer so prignali v tukajšnje sodniške zapore orožniki 10 fantov, ki so osumljeni, da so se udeležili pretepa in poškodovali Franca Dobrška. Dognalo se je tudi, da pri tem pretepu ni bil ranjen samo Dobršek, ampak še razni drugi pretepači.

Današnje prireditve:

V Ljubljani:

Drama: Zaprtlo.
Opera: Zaprtlo.
Kino Tivoli: »Tvorilca živih lutk«. V gl. vlogah Fern Andra in Alfons Fryland. Predstave ob 4., pol 6., 7. in pol 9. uri.
Kino Ideal: »Nasledstvo 9 milijonov«. II. del. — Predstave ob 4., pol 6., 7. in pol 9. uri.

Kino Ljublj. dvor: Maks Linder v zabavni burki »Njegova najstarejša ura« ali »Maksova stava«. — Predstave ob 3., pol 5., četrta in 8. in 9. uri.

V Mariboru:

Narodno gledališče: »Veseli dan ali Matiček se ženi«. Red A.
V Celju:
Mestno gledališče: »Doma«.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani: Tekoči teden: lekarna Sušnik na Marlinem trgu in Kurat na Čoposvetški cesti.

Iz raznih krajev.

— **Roman Rusinje**. Pred več meseci je v Novem Sadu vsled ljubzenske afere v nekem orkestru bilo ubitih 5 Rusov, Rus Prihočenko je streljal na svojo ljubico Marijo Zahnov, ki je tudi igrala v orkestru. Prihočenko je pri tej priliki streljal na vse sodelujoče člane v orkestru, izmed katerih je zadel 5, ki so vsi umrli. Prihočenko se je pri tej priliki tudi sam ustrelil, dočim je bila Marija Zahnov le nekoliko ranjena in je kmalu nato okrevala. Po tragediji, pri kateri je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so jo na rumunsko mejo, vendar kakor hitro so Rumuni zvedeli za roman Zahrove, jo niso hoteli prevzeti. Po neuspelem izgumu na Rumunsko, so naše oblasti odvedle Marijo Zahnovo na grško mejo. Toda tudi Grčija ni hotela prevzeti ženske, radi katere je padlo 6 glav radi Zahrove, je bila Zahnova aretirana in zaprta. Naše oblasti so hotele Zahnovo iztirati iz države. Prepeljali so

Gospodarstvo.

Kmečki dolgovi.

Da doženemo, v koliko so v naši javnosti čim čedše se ponavljajoče trditve o zopetnem zadolževanju poljedelskega stanu osnovane, podajamo v naslednji tabeli k predmetu nekaj statistične stvarine. Uvažujmo, da so skoraj edini vir, h kateremu se more naš kmet v denarni stiski zateči, podeliteljske zadružne hranilnice in posojilnice, ki tvorijo pretežno večino posojil

teh hranilnic hipotekarna posojila kmetovalcev, smo ugotovili višino bilančno izkazanih posojil poslednjih let. Številčni podatki tabele se nanašajo samo na podeliteljske zadružne denarne zavode (raffajzovke in pod.) ne pa tudi na regulativne hranilnice, ki se nahajajo v mestih in se v pretežni meri pečajo s stavbnim, meničnim in občinskim kreditom.

Okrajno glavarstvo	Po bilanci izkazana posojila so znašala konc. I. (v tisočih):					
	1913	1918	1919	1920	1921	1922
	V kronski veljavi.			V dinarski veljavi.		
Radovljica	3.795	1.444	448	757	1.385	7.931
Litija	4.528	1.562	384	870	1.472	3.096
Krško	3.826	779	325	858	2.172	4.591
Črnomelj	4.570	1.655	448	888	1.635	3.997
Kranj	4.550	2.536	633	898	1.835	5.482
Logatec	5.030	1.920	515	1.934	3.498	5.174
Ljublj. okolica	5.293	1.035	734	1.785	3.519	7.247
Kočevje	7.716	1.970	562	1.297	2.293	6.472
Kamnik	3.477	1.642	268	681	1.552	3.078
Novo mesto	4.220	1.389	337	798	1.439	2.523
Skupaj	46.805	16.582	4.705	10.766	20.800	50.191

Ker se pa nahaja med temi zadružnimi hranilnicami nekaj takih, ki se pečajo izdatno tudi z obrtnim, trgovskim in mestno-stavbnim (hipotekarnim) kreditom, izločimo 14 takšnih (v podeliteljskih mestih se nahajajočih) zadružnih hranilnic ter dobimo naslednje številke:

	1913	1918	1919	1920	1921	1922
Kron	31.397	9.835	2974	6992	14.374	30.876
Dinarjev						
V št. 63 in 95 našega lista smo pri kazali, da je opaziti v naraščanju hranilnih vlog kakor pri regulativnih tako pri zadružnih hranilnicah izza 1921 zelo nazadujočo tendenco, gorenji podatki pa govore o močno naraščajoči tendenci pri jemanju kreditov.						
Ako izrazimo spremembe v odstotnih odnosih (čisto številčno vzeto) in ako upoštevamo vse zadružne hranilnice, je padla vsota posojil od 1913 do 1918 za 64 odstotkov, od 1. 1919 do 1920 je pa narasla že za 128 odstotkov, l. 1921 za 93 odstotkov in l. 1922 za 140 odstotkov. Ako izločimo gorenjih 14 zavodov, odstotne spremembe ne podajajo bistveno drugačne slike (l. 1918: - 68 %, l. 1920: + 135 %, l. 1921: + 105 %, l. 1922: + 113 %).						
Povsem drugačna pa je (glede absolutne višine zadovoljivost) situacija, ako izrazimo te številke po vsakoletnih valutnih težavah koncem leta v zlatih dinarjih. Valorizirana, znašajo v gorenji tabeli omenjena posojila:						
	1913	1920	1921	1922		
zlatih dinarjev:	48.677	1939	1622	2710		

Tržna poročila.

ZIVINA.

Zagreb, 25. aprila. (Letni sejem.) Dosegli smo lepemu vremenu ni bil velik. Sretni smo bili s polno pridelavo. Na prijavljene domače goveje živine. Od inozemskih kupcev so prišli Italijani in Avstrijci, ki so kupovali polno rogato živino. Notirali so za kg live teže: Domači vol 1. 15 do 16,50, II. 13,50 do 14, III. 12 do 12,50, bosanski I. 12 do 13, II. 11 do 12, III. 10 do 10,50, domače krave I. 12 do 13, II. 9 do 10, III. 7 do 8,50, bosanske II. 9 do 10, III. 7 do 8,50, teleta 15 do 16,50, domači junci I. 14 do 15, II. 12 do 14, bosanski I. 11 do 12, II. 10 do 11, III. 9 do 10. Krma za cent: deteljina 150 do 175, lucerna 150, seno 125 do 150, otava 175, slama 100 Din. Žito 100 do 450 Din za voz (po velikosti), od 200 do 215.

Budimpešta, 25. aprila. (V tisočih madž. kron.) Pšenica 322,5 do 355, rz 275 do 280, oves 270 do 280, ječmen za krmo 270 do 280, za pivovarstvo 300 do 320, koruza 235 do 240, otrobi 210 do 215.

Dunaj, 25. aprila. (V tisočih avstr. kron.) Trg se zadovoljuje popolnoma, dati so bile ene čvrstejšje. Moka je pokazala delno izboljšanje. Po rži so močno povpraševali in so kupovali radi pomikanja domačega blaga tudi rumunsko in madžarsko rž. Madžarsko rž so plačevali po 310, rumunsko po 275, oves radi slabih dovozov 285, koruza 275.

Praga, 25. aprila. (Mesni trg.) Ovce 12,50 do 16, teleta 9,50 do 14, iz Jugoslavije 12 do 18,50, svinje (švedske) 12 do 13, danke 11 do 13, volovsko meso, prednje 11 do 14, zadnje 13 do 15,50, bikovo 12 do 14, kravje, prednje 8,50 do 11, zadnje 10 do 13, jagnječe 9, kozličkovno 3 do 12, čsl. kron.

KOŽE.

Zagreb, 25. aprila. Cene so nazadovale. Trgovci so nakupili precej kož, ki so predelane po uzancih; za ostale pa ni nikakega zanimanja. Bosanske in dalmatinske (ponajveč urezane po starih uzancih) z rogov 13 do 15, brez 16 do 17 Din za kg. Pijane kože, lahke in srednje 17 do 18, težke 18 do 20, brez soli 20 do 22, teletje kože so nazadovale, pa so jih še vedno prodajali po 22 do 35 Din za prvotno teko, 40 Din za neboljene, za kože brez glave 46 do 47 Din za kg. Drobne kože so zelo drage, ker ni zaloga. Jagnječe 45 do 50 Din za konad, kože lincev 60 do 65. Oveče kože 30 do 32 Din za kg. Radi zelo visoke izvozne carine je padel izvoz. Domače usnjarne delajo z zelo velikimi dobicki, zato je dražje doma predelano blago (usnje), ki je slabše od inozemskega (ker tudi naše usnjarne nimajo modernijših strojev in ne postopajo po moderniziranejšem načinu).

Vojna konjunktura in pa inilčne posledice so znižale kmetov dolg l. 1913 stvarno za 96,67 odstotkov v l. 1921, v l. 1922 pa se je ta dvignil že za 67 odst. Bilančni podatki l. 1923 še ni mogoče navesti, ker zaključki oziroma odobri letne račune mnogo podeliteljskih hranilnic še le pozno v letu, vendar pa utegne po že znanih bilancah znašati prirastek v tem letu od 65—70 odstotkov, tako da bi dosegla vsota posojil 32.815.000 (papirnatih) Din ali 5.343.000 zlatih dinarjev. Prirastek v zlati veljavi bi v l. 1923 znašal 97 odstotkov.

Radi popolnosti navedimo še podatke o hipoteknih posojilih šestih podeliteljskih hranilnic, ki jih ne izkazuje skupno z občinskimi posojili. Ta hipotek, posojila so znašala (v tisočih):

	1913	1918	1919	1920	1921	1922
K	11.870	6484	1224	1515	2841	5502
Din						
ali zlatih dinarjev:	12.345	—	273	182	297	

Ljubljanski denarni zavodov za naše podatke sploh nismo upoštevali, ker se pečajo s kmetijskim kreditom domnevno le v zelo skromni izmeri. Menimo, da zadolževanje našega kmeta (bodisi računano v papirnatih ali zlatih dinarjih) momentano ni še tako opasna prikazen. Vendar pa prikazuje ono že odločno naraščajočo tendenco in bati se je, da se ta tendenca spriči nastale gospodarske stabilizacije in predstojec poprave naše denarne enice ne popleže temveč polagoma privede razmere blizu status quo ante.

Jadranska banka.

Dne 27. aprila t. l. se je vršila v Ljubljani seja uprave sveta Jadranske banke a. d. Beograd pod predsedstvom g. predsednika Franja Dubokovića in v prisotnosti članov gg: Toma G. Stipanovića, Ivana Kneza, Čira Kamenarovića, dr. Josipa Ažmana, dr. Miše Kolina in Edvarda Pakurčića. Na seji se je razpravljalo o bilanci za poslovno leto 1923, ki je bila odobrena, obenem s sklepom o razdelitvi dobička.

× **Naraščanje nezaposlenosti.** Sarajevski pirotehnični zavod je odpustil skoro vse svoje delavstvo, 150 oseb. Obdržal je samo 25 delavcev. Tobačna tovarna v Mostaru je ustavila svoj obrat in odpustila vse svoje delavstvo, izvezemši samo nekaj najpobrejšega osebja za vzdrževanje reda v tovarni. V Osljeku dosega število nezaposlenih baje že 2000 delavcev, večinoma tečakov.

× **Občni zbor ind. zbornice v Krusovcu** se bo vršil dne 9. maja. Občnega zbora se bodo udeležili industriji iz cele Srbije.

× **Mednarodna avtomobilska konferenca v Ameriki.** Severnoameriške Zedinjene države so sklicale mednarodni kongres za promet s motornimi vozili (avtomobili) v Michigan. Kongres se bo vršil od 21. do 24. junja letošnjega leta. Povabljeni so tudi naši državci.

× **Naša trgovina z Italijo.** Po italijanski statistiki je izvozila lanske leto naša država v Italijo za 489.280.077 ltr (1922 366.818.018 ltr) blaga. Italija pa je uvozila v našo državo lanske leto za 336.533.878 ltr blaga in predlaskem za 255 milijonov ltr. Italija je uvozila v našo državo v glavnem bombažne in volnene tkanine, bombažno predivo in moko (!!!) Moke je uvozila Italija v našo državo 107.038 kvintalov za 15,3 milijonov ltr.

× **Oddaja gradbenih del.** Pri inženjskem odelu Savske divizijske oblasti v Zagrebu se bo vršila dne 12. maja t. l. odfertalna licitacija glede oddaje gradbenih del pri urejanju magazina za oves v Zagrebu.

× **Centralizacija českoslovaških trgovskih korporacij.** V Pragi se pogajajo sedaj za centralno organizacijo vseh praških in kasneje tudi vseh pokrajinskih trgovskih korporacij. Namen te centralne organizacije so zivahnejši trgovski stiki in pa potreba sodelovanja trgovskih trgov v vseh trgovskih in socialno-političnih vprašanjih. Poseben provizorični odbor izdeluje sedaj statute te centralne organizacije.

× **Nova letišča platine v Rusiji.** Petrogradski zoološki komite je prejel te dni poročilo, da so našli na Čukotskem polotoku pri reki Bili nova letišča platine. Preiskave je dognala, da vsebuje letišče 76 odstotkov platine in 10 odstotkov železne rude.

× **Ruski državni proračun za leto 1923-24.** Finančni komisarjat sovjetske vlade je dal te dni pristojnim komisijam poročilo o podrobnosti ruskega državnega proračuna za leto 1923-24. V primeri z bilanco proračuna za leto 1922-23 je opaziti, da so direktni dohodki od davkov manjši, indirektni državni dohodki pa večji. Prvič je izkazan dohodek od industrijskih podjetij s 23.768.800 rublji, kar je 1% vseh običajnih dohodkov. V novem proračunu je zlasti manjši prometni deficit, ki znaša proti 245 milijonov v prejšnjem letu sedaj samo nekaj nad 29 milijonov rubljev. Finančiranje industrije je stalo lanske leto 120 milijonov rubljev, sedaj je predvideno za te izdatke samo 68 milijonov rubljev. Za podporo kmetijskega gospodarstva se bo izdalo 47 milijonov rubljev, kar je 16% manj kakor v prejšnjem letu. Finančna uprava trdi, da je treba razložiti te znatne spremembe z izboljšanjem splošnega gospodarskega položaja in pa z dejstvom, da se je morala lanske leto boriti proti lakoti. Celokupni proračun predvideva deficit 350 milijonov rubljev, to je 20% vseh izdatkov. Lansko leto je znašal primanjkljaj 38% vseh izdatkov.

× **Pregled delniškega kapitala v Českoslovaški.** Te dni je izdal českoslovaški statistiki je v celji državi 1193 domačih delnišketu industrijskega delniškega kapitala v celji českoslovaški republiki. Po tej statistiki je v celji državi 1193 domačih delniških podjetij. Po panogah je največ podjetij živilske stroke (276). Na kameno, prsteno ter stekleno industrijo odpada 68 podjetij, na strojno 65, na tekstilno 63, na kemijsko 65, in na kovinsko 55 podjetij. Od obrtnih podjetij so na prvem mestu trgovska in transportna podjetja. Z največjim kapitali razpolagajo podjetja za izdelavo živil (605 milijonov českoslovaških kron). Na strojno industrijo odpada 640, na kovinsko 527, na kameno, prsteno in stekleno industrijo 477 milijonov českoslovaških kron. Kemijska industrija ima 442, trgovsko obrtno družbe 276 in transportna podjetja 444 milijonov českoslovaških kron delniškega kapitala. Skupno znaša kapital domačih delniških družb v Českoslovaški 5.825.796.000 českoslovaških kron. Od tega kapitala odpada na Češko 62%, na Moravsko 10, na Slovaško 15, na Slesko 3 in na Podkarpatsko Rusijo 1%. Dne 31. decembra je bilo na teritoriji českoslovaške republike 123 tujih delniških družb. Od teh je bilo 39 madžarskih, 35 avstrijskih, 27 nemških, 5 angleških, 5 ameriških, 3 belgijske, 2 holandske in 1 jugoslovanska. Ameriške družbe razpolagajo s kapitalom 462 milijonov dolarjev, angleške s preko 26 milijonov angl. funtov, holandske s 60 milijoni holandskih zlatov, nemške s dvema milijardama mark in jugoslovanska delniška družba v Podkarpatski Rusiji z 20 milijoni českoslovaških kron.

× **Porast českoslovaških cen tekstilnega blaga.** Strokovnjaki trdijo, da bodo cene českoslovaškega tekstilnega blaga v kratkem poskočile. Razlog je ta, ker se je porast predvojni dolgov med Českoslovaško in Avstrijo. Med obojema državama se vodijo sedaj pogajanja za likvidacijo teh dolgov. Českoslovaška ima v Avstriji terjatve v znesku 950 milijonov predvojnih kron. Avstrija v Českoslovaški za 250 milijonov predvojnih kron. Pričakovati je, da pride tekom prihodnjega meseca do sporazuma, po katerem se bo poravnala Avstrija s Českoslovaško za saldo 700 milijonov predvojnih kron s 25 odstotki.

× **Dobava raznega kovinskega materiala.** Direkcija državnih rudarskih predurzača v Sarajevu sprejema do 5. maja t. l. ponudbe glede dobave raznega železa, jekla, pločevine, vijakov, podložnih plošč itd. za državni rudnik Velenje.

× **Dobava bencina.** Pri upravi državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 17. maja t. l. odfertalna licitacija glede dobave 40.000 kg čistega bencina.

× **Dobava raznih olj in konsistentne masti.** Pri upravi državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 16. maja t. l. odfertalna licitacija glede dobave 4800 kg gostega letnega motornega olja in 3000 kg redkega zimskega motornega olja za avtomobile ter 1100 kg rumene konsistentne masti.

× **Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki** so v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Dobava raznih lakov in barv.** Direkcija državnih železnic v Ljubljani razpisuje odfertalno licitacijo na dan 7. maja 1924 za dobavo 16.100 kg raznih lakov in barv.

× **Dobava železniških pragov.** Direkcija državnih železnic v Ljubljani razpisuje odfertalno licitacijo na dan 10. maja 1924 za dobavo 20.000 komadov hrastovih pragov 2,4 m dolgih 15-25.

× **Dobava jekla.** Direkcija državnih železnic v Ljubljani razpisuje odfertalno licitacijo na dan 6. maja 1924 za dobavo 5000 kg tigel-jekla (Tiegelstahl) in 1940 kg jekla za orodje, znamke »Böhler EZH«.

× **Dobava mazalnih blazin.** Direkcija državnih železnic v Ljubljani razpisuje odfertalno licitacijo na dan 9. maja 1924 za dobavo 2000 komadov mazalnih blazin. Ponudbe je predložiti do 9. maja 1924.

× **Dobava sušilne lute.** Direkcija državnih železnic v Ljubljani razpisuje na podlagi člena 94 zakona o državnem računovodstvu ponovno odfertalno licitacijo na dan 3. maja 1924 za dobavo 60.000 kg sušilne lute (tufenli niti).

× **Dobava kovin.** Direkcija državnih železnic v Ljubljani razpisuje odfertalno licitacijo na dan 5. maja 1924 za dobavo 5000 kilogramov A-kompozicije (A-Legierung) in 4000 kg banka-cina.

× **Dobava odlitkov od sive in surove litine.** Direkcija državnih železnic v Ljubljani razpisuje dobavo večje množine odlitkov od sive in surove litine. Ponudbe je predložiti najkasneje do 9. maja 1924.

× **Pogozil se nahajajo v vpogled pri ekonomskem odelu Direkcije državnih železnic v Ljubljani.** Gospodarska cesta (nasproti Vojsejima) vsak delavni dan od 10. do 12. ure.

Naročajte in širite
„Narodni Dnevnik“!

To in ono.

Iz zgodovine knjige.

Današnji nagli razvoj kulture in znanosti se mora v prvi vrsti zahvaliti za svoj uspeh tisku — knjigi in časopisu. Knjiga je stara že tisočletja, dočim je časopisje šele novejšega datuma. Res je, da so na Kitajskem časopisi, ki izhajajo že nad tisoč let, toda njihov začetek je bil tako različen od današnjega razvoja, da med obema skoro ni nobene skupnosti. V Evropi je malo listov, ki bi se lahko ponasali s starostjo 100 let. Dasiravno smatramo srednji vek navadno kot v zgodovini kulture in znanosti malo pomembno dobo, mu moramo vendar priznati, da ima za razvoj književnosti velik pomen. Istotak pomen ima tudi glede ohranitve kontinuitete z dognanji stare klasične znanosti. Da sloni naša današnja kultura in znanost večinoma na temeljih stare, se imamo zahvaliti ravno srednjemu veku.

Svetišča te srednjeveške delavnosti pa so bili v prvi vrsti samostani kot razmnoževalci knjig in čuvarji knjižnic in v njih nakopičenih znanosti, literature in umetnosti. Ti samostani so očuvali marsikatero delo ki bi se bilo sicer izgubilo in bi mi danes nikdar ne vedeli zanj. Samostani so zbirali stara dela, jih razmnoževali in čuvali; bili so sploh edini čuvarji znanosti. Izven samostanov je znal takrat malokdo čitati, še manj pa pisati. V srednjem veku poznamo celo med znamenitimi zgodovinskimi osebam, vitezi, vojskovodji in vladarji malo, zelo malo takih, ki bi bili umeli čitati in pisati. Celo pesniki, katerih dela so se ohranila do danes, včasih niso bili na boljsem. Tako je bil n. pr. pesnik »Parsivala«, Wolfram von Eschenbach popolnoma nepismen. Njegove pesnitve so napisali drugi.

Velika ovira je bila v srednjem veku za razvoj književnosti in pismenosti okolnost, da še ni bil znan papir. Pisalo se je takrat na pergament, za razne časovne beležke pa so se vporabljale tudi voščene tablice. Pergament je bilo takrat težko izdelovati, zato je bil tudi razmeroma drag. Razen tega ni bil izdeloval do l. 820 v Srednji Evropi in na zapadu prav slab pergament, ki se ni mnogo razlikoval od navadnih strojnih kož. Komaj po tem letu so prišli v nemških samostanih izdelovalci boljše vrste, ki so v nekaterih eksemplarjih ohranile še do danes svojo lepo prvotno belo barvo in se le težko razlikujejo od papirja. V tistih časih so se pričela vporabljati tudi ptičja peresa mesto prejšnjih kamenčkov in lesenih pisal ali čopičev. Pergament so zopet izdelovali večinoma samostani sami in da bi proizvedli teža blaga povečal, je Karol Veliki podelil nekaterim samostanom lovsko pravico samo s pristavkom, da morajo iz kože ubite divljačine izdelovati pergament.

Pisanje knjig takrat ni bilo lahko delo. Vporabljala se je večinoma ločena pisava in tako je moral pisec narisati na pergament vsako črko posebej. Koliko mesecev in včasih celo let je rabil, da je napisal ali prepisal kako veliko debelo knjigo, kakor Sv. Pismo itd. Razen tega so pisali takrat kaligrafično. Pri večjih in boljših knjigah je bilo delo navadno razdeljeno. Eden je pisal, drugi je zlatil inilce, tretji risal in slikal orname in ilustracije, četrti pa prirezoval strani in jih vezal v lesene platnice, prevlečene z usnjem.

Zelo težko je bilo dalje dobiti originale v prepis. Samostani, ki je posedoval kako originalno delo, ga je je skralno nerad posodil v prepis drugemu, ker se je bal, da bi se izgubil. Poleg tega pa so bili nekateri samostani še medsebojno skregani in si sploh niso knjig izposojali. Včasih je prišlo radi posesti kakšnega originala do ostrih in dolgotrajnih praved.

Pisanje in čitanje je ostalo privilegij samostanov vse do tlej, dokler se niso osnovali prve meščanske šole, kar se je zgodilo v sredini 13. stoletja. Z naraščanjem pismenosti v meščanskih krogih, je rastla tudi samozavest in politična moč stanov in tudi knjiga je prehajala iz samostanskih zidov v širši svet. Samostani so kmalu začeli propadati in v naslednjih stoletjih je bilo mnogo takih, kjer niti bratje niti opati sami niso znali čitati in pisati. Do pravega razvoja in do vseobče posesti naroda pa je prišla knjiga komaj po iznajdbi tiska. Tisk je bil tisti, ki je omogočil v nekaj stoletjih tako kolosalen razvoj književnosti in časopisja ter s tem tudi kulture in znanosti, na katero smo danes ponosni.

Ku Klux Klan.

Veliki vojni dobičkar vseh vekov je sovražnost, ki se poraja tudi iz razvalin svetovne vojne. Ta pojav opazujemo tudi v hitrem naraščanju starega Ku klux klan gibanja v Zedinjenih državah.

Najučinkovitejše sredstvo tega gibanja je zastržost njegovega bistva in njegovih ciljev. Tako je tudi okoli njegove ustanovitve ogrinjen temen plašč. Vršila se je oktobra 1915, ko je profesor zgodovine Viljem Jože Simmons zbral v Atlanti nekaj članov tedaj že razpuščenega Ku klux klana. Ta prvotni klan je nastal leta 1866 po odpravi suženjstva črncev, da bi čuval belokožice pred črno nevarnostjo. Nazvati bi se moral »Kuklo« (od grške besede kyklos = krog), vsled medikla nekega udeleženca na zborovanju pa je nastala beseda »skukls«, ki je bila izpopolnjena z nazivom neke prej obstoječe in priljubljene tajne organizacije »Clan von Colecta«. Tako je nastalo ime Ku klux klan. Od tega klana je prevzel atlantski profesor »čarovnike, ciklope, zmaje, titane in hidre, nočne sove in furije«, označbe, ki bi morale nekoč praznovne črnce ostrašiti, in ki so bile zelo primerne za fantastične namere ustanovitelja. Ta teatralni tamtam najdemo v vseh izjavah klana. Že v »Abc nevidnega kraljevstva« pripoveduje nekoč v frazah o talistivni ustanovitvi klana na samotnem gorskem vrhu: »Postave v belih oblekah so se zbrale okoli ognjenega križa kljub zaje-dajočem viharju in z ledenim mrazom naslidenemu zraku.« meteorološka fantazija, o kateri noče prozaično vremensko poročilo onega dne ničesar slišati.

Odlok »Česarskega čarovnika« se podpisuje na sledeči način: »Dano od Njegovega Velikanstva cesarskega čarovnika, cesarja nevidnega kraljevstva, v cesarski palači, v cesarskem mestu Atlanta v Georgiji v Zedinjenih državah Amerike, in sicer prvi dan četrte lune leta našega tisočdevetstoosmanajst, in smrtne dne viharnega tedna strahušnega meseca leta klana III, in v tretjem ciklusu tretje vlade našega utelešenja. Uradno izjavljeno, vpisano, podpisano, zapečateno, sporočeno in vam zaupano v

svetem nezmotljivem zvezku. Viljem Jože Simmons, Cesarski Čarovnik.

To je prava slatina za domišljijo človeških misli. K temu pride še fantastična obleka klanskih članov, viharajoče bele kapucinske kute. Te otročje znanjosti, ki spominjajo na taine družbe žolarkov, so posebno za Ameriko zelo pripravne, kajti Amerikanec je popolen otrok, in je najbrže silno navdušen za to, da pričnejo vsi člani klana z začetnico »Ki« kakor »klallif«, podpredsednik, ali »klokard«, docent, ali »klokana«, raziskovalec, »klonovakacije« (zborovanja) se vrše v »klavernah« in ritual se čita iz »klorana«. Višja instanca klana se zove »klonclili«.

Vsekakor pa je ostal Ku klux klan tekoni vojne v ozadiju, dokler ni prišel po vojni v roke spretnega moka, »žurnalista« Edvarda Yong Clarka. Ta je deloval eno leto kot »kling kleagle«, to je kot višji agent klana s celo armado podagentov, ki so pobirali od vsakega nanovo vstopivšega člana deset dolarjev vstopnine. Od teh je dobil agent 4 dolarje, višji agent 1 dolar in ostane »Česarski zakladnik«, in to je bil zopet Clarke! Čeravno je izdal za dvor »Njegovega Velikanstva« precejšnje zneske, mu je vendar ostalo po 16 mesecih svojega službovanja 170.000 dolarjev, ki jih je zbralo 85 tisoč novih članov. Kaj pa bi sicer bilo ljudsko gibanje, ako ne bi poskrbelo za srednja stara leta svojih voditeljev! In tako je prodal tudi profesor Simmons vse svoje »pravice in naslove« za vsotico 150.000 dolarjev. Difficile est satyram non scribere!

Agenti klana se rekrutirajo povečini iz odpuščenih častnikov. Agent stopi v svojem mestu v stik s kakim »bratom«, ki ga seznani z drugimi, predvsem z mestno duhovščino. Povsod mora govoriti o stoodstotnem amerikanizmu in prevladno namigavati na nevarnost od strani črncev. Židov ali katoličanov — vedno po krajevni potrebi —. Klanski agent je potnik »sovražstva«. »Sovražži žide« — pristopi h klanu! — »Se ležiš na inozemce« — pristopi h klanu! — »Sovražži kakega sosedo« — pristopi h klanu! Tega seveda ne propovedujejo tako robato, pač v idealno zvenčih frazah.

Je zbrano v kaki cerkvi zadostno število članov, tedaj se zberejo maskirani v kaki cerkvi. Tja prihitijo tudi člani iz sosednjih krajev in tako se novincem dozdeva, da je število klanskih velikansko. Časopisi poročajo, fotografi za časopisje so pridno na delu in v kinematografih skrbijo za reklamo: zvečer pa zažare na bližnjih pobodnih ognjenih križi.

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

Amerikanski Bar

Prvovrstna RESTAVRACIJA

strijske stavbe, prostorske načrte, cenitve, posebni oddelek za arhitekturo.